БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 89 (8921)
АПРЕЛИИН 16
ЧЕТВЕРГ
1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

Хүдөөгэй механизаторнууд! Түрүү техникые бүри һайнаар ашаглагты, хүдөө ажахын үйлэдбэрие бүри үргэнөөр оньһожоруулагты, электрын хүсөөр һайса хангагты! Совет тосхонуудта техническэ дэбжэлтэ туйлагты!

(1959 оной майн нэгэндэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гэй гаргаһан Уряануудһаа).

Кремлиин Ехэ Ордон соо

РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси

Россиин Федерациин арадуудай түлөөлэгшэд — РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадууд Кремлиин Ехэ Ордон соо апрелиин 14-дэ сугларба. РСФСР-эй табадахи зарлалай Верховно Соведэй Нэгэдэхи сессиин эндэ хүдэлмэрөө эхилээ.

Нүхэд **А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Д. С. Полянский** үглөөнэй 10 часта правительствын ложонуудта ерэжэ һууба. Депутадууд, айлшад бултадаа хүл дээрээ бодон зогсожо, тэдэниие удаан альга ташалгаар угтаа.

Сесси наһажаал депутадуудай нэгэн академик **К. М. Быков** сессиие нээгээ.

Олон гүлэг депутадуудай зүблэлэй даалгабаряар депутат **Г. И. Попов** РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшээр депутат В. И. Прохоровые—ВЦСПС-эй секретариие һунгаха гэжэ дурадхаа. Энэ дурадхалые сесси нэгэн дуугаар баталһан байна.

Заседании үргэлжэлжэ, **В. И. Прохоров** түрүүлэгшэдэ һууба. Верховно Соведэй түрүүлэгшын найрамдал орлогшонороор—депутадууд **К. М. Быков, Г. К. Малеев, В. Н. Корнеев, А. П. Мамонтова, В. С. Моковский, Ф. Я. Низамова, С. Т. Пузиков, Ш. М. Шамсуллов** һунгагдаа.

Сессиин нимэ зүбшэхэ зүйлнүүд баталагдаба:

1. РСФСР-эй Верховно Соведэй Мандатна комиссие һунгалга.
2. РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудые һунгалга.
3. Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаа бэхижүүлхэ, РСФСР-тэ арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай.
4. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталалга.
5. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгалга.
6. РСФСР-эй правительствые—РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведые байгуулга.

Мандатна комиссие 15 хүнһөө бүридүүлэн сесси нэгэн дуугаар һунгаа. Комиссиин түрүүлэгшээр депутат **А. С. Трофимов** һунгагдаһан байна.

Удаань РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинууд һунгагдаба. Хуули гаргаха һанамжа дурадхалнуудые оруулха комисси 15 хүнһөө һунгагдаа, түрүүлэгшэнь—депутат **В. И. Крестьянинов;** Бюджетнэ комисси 31 хүнһөө һунгагдаа, түрүүлэгшэнь—депутат **А. С. Борисенко;** Гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ комисси 11 хүнһөө һунгагдаа, түрүүлэгшэнь—депутат **П. Н. Поспелов;** Промышленностиин, транспортын талаар комисси 25 хүнһөө һунгагдаа, түрүүлэгшэнь—депутат **А. И. Шибаев;** Хүдөө ажахын талаар комисси 25 хүнһөө һунгагдаа, түрүүлэгшэнь — депутат **В. А. Карлов;** Арадай гэгээрэлэй, соёл культурын талаар комисси 25 хүнһөө һунгагдаа, түрүүлэгшэнь — депутат **А. Т. Гнедов;** Элүүрые хамгаалгын, социальна тэдхэмжын талаар комисси 25 хүнһөө һунгагдаа, түрүүлэгшэнь—депутат **А. П. Бурдакова.**

Саг үргэлжын комиссинуудые һунгаһанайнгаа һүүлээр зүбшэхэ зүйлэйнгөө удаадахи асуудалые—«Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаа бэхижүүлхэ, РСФСР-тэ арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай» асуудалые сесси зүбшэн хэлсэжэ ороһон байна.

Колхоз, совхозуудай партийна комитет, партийна бюро

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ партийна организацинуудай үүргые саашадань дээшэлүүлхэ, бригада, фермэ, отделенинүүдтэ ябуулагдадаг эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэрие һайжаруулха, тэрэшэлэн ниитэ-политическэ хүдэлмэрие шангадхаха зорилгоор 50-һаа дээшэ коммунистнуудтай аад, таруу бригада, фермэнүүдтэй 39 колхозой партийна организацинуудта партбюронуудайнь орондо партийна комитедүүд мүнөө бии болгогдобо.

Партийна бюро, комитедүүд гол түлэб эдэбхи үүсхэлтэй, хүндэтэй коммунистнуудһаа бүридүүлэгдэнэ. Тэдэнэй дунда ажалай баатарнууд олон. Парткомуудай, партбюрогой гэшүүдээр мянгаад коммунистнууд һунгагданхай. Тэдэнэр хүдөө нютагуудтахи эмхидхэхы, ударидахы ехэ хүсэн болохо жэшээтэй. Тиимэһээ партбюро, парткомууд колхоз, совхозуудта ехэ хүдэлмэри ябуулжа, социалистическэ мүрысөө, ниитэ-политическэ хүдэлмэри эмхидхэдэг, хүдөө ажахын шухала хэмжээнүүдтэ хүдэлмэри һайнаар хүтэлбэрилдэг болонхой. Тиихэ зуураа тэдэнэр колхозой правлени болон совхозой дирекцинүүдэй ажал ябуулгые хинан шалгаха эрхэеэ шадабаряараа хэрэглэдэг байна.

Заигражанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз зуу гаран коммунисттай юм. Һая болотор партийна организациингаа хүдэлмэрие партбюро хүтэлбэриллжэ байһанаа, мүнөө эндэ партийна комитет байгуулагдажа, бригадануудта дүүргэлтэ хэрхэтэй партийна эхин организацинууд эмхидхэгдээ. Партийна комитет хүдөө тосхонойнгоо бүхы ажабайдалаар хододоо һонирхожо, колхозой, бригада, фермэнүүдэй, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй ажалай алдуу эндүүнүүдые, дутуу дутагдалнуудые зоримгойгоор элирүүлдэг, тэдэниие зайсуулха талаар зохихо хэмжээ абадаг байгаа.

Мүнөө партком боложо, үүргэ хүсэнь бүри дээшэлхэнь лабтай. Партком 11 хүнһөө бүридүүлэгдэжэ, хүн бүхэн уялгануудаа хубаарилаба. Партком һара бүри хүдэлмэрэеэ түсэблэдэг. Тиихэдээ колхозой хүдэлмэриин, ажалшадые коммунизмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлгын, колхознигуудай культурно-ажаһуудалай эрилтэнүүдые хангаха шухала шухала асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулна. Һарада нэгэ—хоёр дахин заабол партком зарлагдажа, хүдөө ажахын шухала хүдэлмэринүүдэй ямаар ябажа, социалистическэ уялгануудай хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһан тухай правлениин түрүүлэгшэ, тэрэнэй орлогшо, мүн бригадирнууд, фермэ даагшанар элидхэл хэлэдээсэдэг байна. Тиимэ заседанинууд шанга шүүмжэлэлтэйгээр үнгэржэ, тодорхой шиидхэбэри абтажа, дүүргэлтэнь наринаар хинан шалгагдажа байдаг.

Гэбэшье һая республикын колхоз, совхозуудай партийна эхин организациин секретарьнуудай зүблөөн үнгэргэгдэжэ, ехэхэн дутагдалнууд элирүүлэгдээ. КПСС-эй XXI съездын, КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй тогтоолнуудые бэелүүлхын түлөө зарим партком, партбюронууд шангаар тэмсэнэгүй, дутагдалнуудтай эбсэжэ, колхозойнгоо ажал хүдэлмэридэ зохихо нүлөө үзүүлнэгүй.

Заиграйн аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз һүүлэй жэлнүүдтэ мүртэйгөөр хүгжэдэггүй, ажахынгаа зарим һалбаринуудаар 1953 онойнгоо хэмжээндэ байдаг юм. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, партийна организацинь колхознигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри һулаар ябуулна, ажалай журам шангадхахын түлөө шангаар тэмсэнэгүй, хиналта шалгалтаяа, эрилтэеэ һулаpуулаа. Иимэ жэшээнүүд нилээд олон бии.

Зарим колхозуудта партбюрогой гэшүүд хэдэн һара соо сугларангүй, шухала шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнгүй, шиидхэнгүй байдаг. Жэшээлхэдэ, Прибайкалиин аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партбюро һүүлэй 6 һара соо оройдоо 4 заседани үнгэргөө. Теэд тэдээн дээрэнь колхозой ажал хүдэлмэридэ хабаатай нэгэшье асуудал зүбшэн хэлсэгдээгүй.

КПСС-эй олон айкомууд, илангаяа Прибайкалиин, Хэжэнгын, Хориин айкомууд партийна бюронуудай, һая эмхидхэгдэжэ байһан парткомуудай хүдэлмэрие хүсэдөөр шэнжэлдэггүй, шалгадаггүй, тэдээндэ бодото туһаламжа үзүүлдэггүй байна.

Мүнөө партийна комитет, бюронуудай гол зорилгонь юуб гэхэдэ, хүдэлмэрөө эрид һайжаруулха, коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхэ ябадал болоно.

Тиихын тулада коммунистнуудта, эдэбхитэдтэ, түшэглэн, парткомууд, партбюронууд эмхидхэлэй хүдэлмэрие ехэ оролдосотойгоор ябуулха ёһотой. Колхозой правлениин, совхозой дирекциин ажал ябуулгые хинан шалгаха эрхэеэ гүйсэдөөр хэрэглэжэ, тэдэнэр хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганuудай, абтаһан уялгануудай ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай колхоз, совхозуудай, бригада, фермэнүүдэй, отделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоое шагнажа, дутагдалнуудаа зоримгойгоор элирүүлэн зайсуулжа байха уялгатай.

Мүнөө мяха, һү, үндэгэ, нооһо абаха, гүрэндэ худалдаха, хабарайнгаа тарилгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтажа, саг соонь үнгэргэхэ, үбһэ тэжээл элбэг дэлбэгээр хуряаха асуудалнууд партком, партбюрогой гол анхаралда байха зэргэтэй.

Һая КПСС-эй обкомой VIII пленум үнгэржэ, ойрын 2—3 һара соо хэгдэхэ хүдэлмэриин тодорхой даалгабаринууд баталагдаа. Тэдэниие заатагүй дүүргэхэ гээшэ парткомуудай, партбюронуудай шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

КПСС-эй айкомууд парткомуудай, партбюронуудай хүдэлмэрие саг үргэлжэ шалгажа, шэнжэлжэ, хүдэлмэриинь дүй дүршэлые тунхаглажа, дэлгэрүүлжэ, дутагдалнуудыень элирүүлэн, тэдэнээ усадхахадань туһалжа байха уялгатай.

Эртын пар хахална

Апрель һарын эхеэр тогтоһон сэлмэг дулаан үдэрнүүдтэ газарай хүрьһэн нилээд гэдэжэ, пар хэлхыдэнь борнойлхо, эртын пар хахалха арга олгоо. Һүүлэй хоёр-гурбан үдэрэй туршада совхозой бүхы фермэнүүдтэ хамтадаа 300 гаран гектар пар хахалагдаа. Мүн зунай сагта малда нэмэлтэ ногоон тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ тарилга хэхэ газар элдүүрилэгдэнэ.

Совхозой 3-дахи фермын тракторно-таряан ажалай бригада (бригадир нүхэр Мункуев) Тоёон гэжэ газарта 100 гектар пар хахалһан байна. Мүн эндэ зунай сагта малда хэрэглэгдэхэ ногоон тэжээл ургуулха 90 гектар газар хахалагдаа. 2-дохи фермын нүхэр Намсараевай хүтэлбэрилдэг бригадын механизаторнууд Ягаан гэжэ газарта 150 гектар пар хахалаа. Совхозойхид ногоон конвейертэ хэрэглэгдэхэ тарилгые апрелиин 20 болотор дүүргэхэ зорилготой. Совхозой бүхы бригаднуудта эдэ үдэрнүүдтэ хара таряа, шэнииcэ тарижа эхилхэнь.

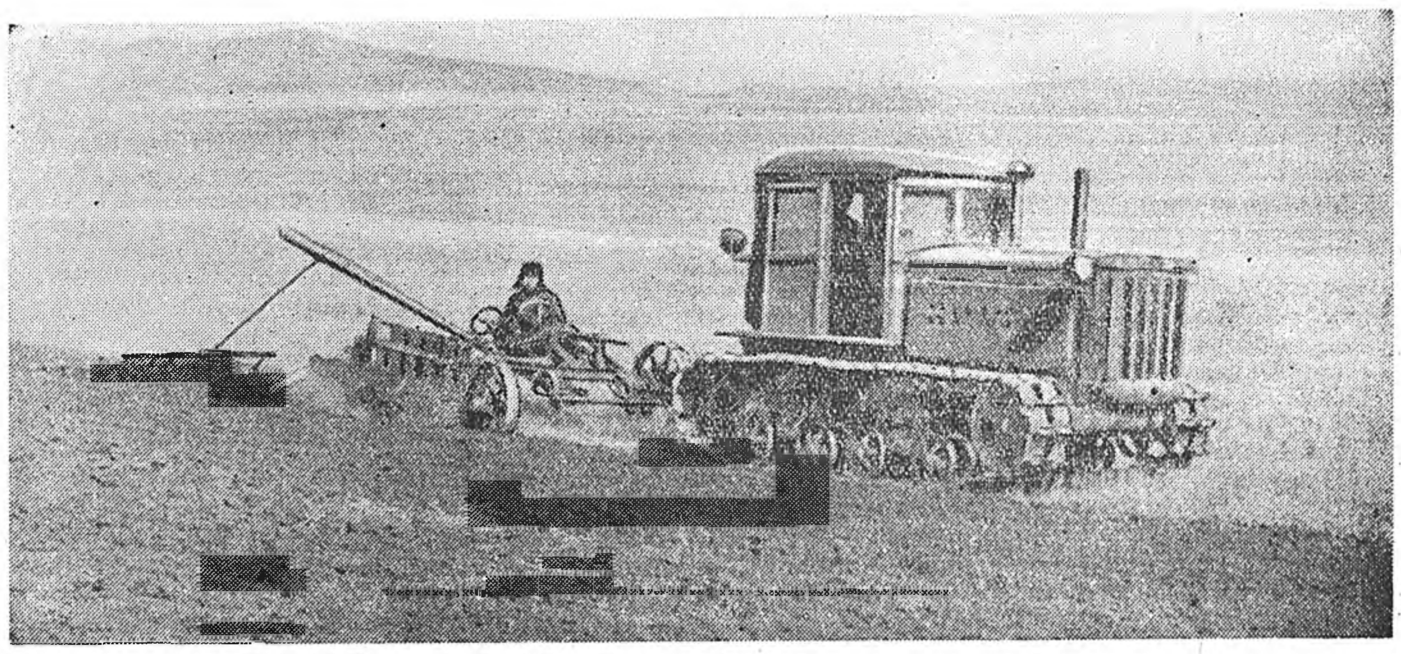
В. Николаев.

Сэлэнгэ.

ХАБАРАЙ ҮДЭР ЖЭЛ ТЭЖЭЭХЭ

Халаан бүриингөө даабари дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ гээшэ механизатор бүхэнэй нангин уялга мүн

* * *

Кяхтын хонинoй совхоз гурбан үдэрэй туршада пар дээрэ борнойлго хэжэ дүүргээ. Бүрдэнэй талада газарай хүрьһэнэй гэдэжэ эхилхэлээр, совхозой механизаторнууд эртын пар хахалжа эхилээ. Энэ бригадада гурбан трактор газар хахална. Эдэ үдэрнүүдтэ наг шэбхэ зөөжэ байһан үшөө нэгэ трактор хахалалгада табигдаа.

Хабарай полевой хүдэлмэриин түрүүшын үдэрһөө эхилжэ тракторист Чимитовэй агрегат үдэр һүнигүй хүдэлнэ. Тиигэжэ тэдэнэр халаан бүридэ 7 гектар, мүн дээшэшье хахална.

Зураг дээрэ: тракторист Гуро Чимитов прицепщик, Михаил Раднатаровтай пар хахалжа ябана.

С. Климовэй фото, текст.

Хабарай тарилгада бэлэн бэшэ

Бичурын аймагай зарим колхоз хабарайнгаа тарилгада хаһа сагтаа һайнаар бэлдэжэ, эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтажа байна. Жэшээлхэдэ, XXI партсъездын нэрэмжэтэ артелиинхид тарилгадаа эртээнһээ бэлдэжэ, машина, техникээ хаһа сагтань һайнаар заһабарилаад, эдэ үдэрнүүдтэ таряалан, сабшалан дээрээ наг шэбхэ гаргажа, һайрам тогтоожо байнхай. Эндэ газар уһалха, һайрам тогтоохо хүдэлмэридэ үдэр бүри 50—60 хүн ажаллажа, үсөөхэн үдэрэй туршада 150 гектар таряалан, сабшалангай газар уһалаа. Үндэр газарые уһалхадаа тусхай насосоор гол горхоной уһа бүлэжэ гаргана. Энэ насосые артелиин дүршэлтэй механизатор нүхэр Н. Киршин хүдэлгэжэ, 4—5 үдэрэй турша соо таби шахуу гектар газар уһалаа. Тэрэшэлэн колхозойхид пар дээрээ шииг нойто барихын тула борнойлгоёо хаһа сагтань эхилжэ, үсөөхэн хоног соо 500 гаран гектар борнойлоод байнхай.

Гэбэшье эндэхи зарим колхозууд хабарайнгаа тарилгада хүсэд бэлдээгүй, нобшоржо байһаар дээрээ ортошобо. Жэшээлхэдэ, аймаг соогоо олон һалбаритай ажахытай томохон колхозуудай нэгэн «Рассвет» артелиинхид жэлһээ жэлдэ орооһо таряа ехээр таридаг юм. Тус колхозой ехэнхи таряалан, сабшалан гол мүрэнһөө холо байдаг дээрэһээ зунай сагта уһалагдадаггүй шахуу. Тиимэһээ эндэ хабар эртэ һайрам тогтоожо абаха гээшэ айхабтар ехэ удхашанартай. Нёдондо артелиинхид Бугор гэжэ газарта һайрамай уһа ехээр тогтоожо абаһанай ашаар таряалан, сабшалан дээрэһээ орооһо таряанай, үбһэ ногооной яһала һайн ургаса абаһан байна. Теэд энэ жэлдэ һайрамай уһа тогтоохо тухай һаналаа табяагүй байһаниинь гэмшэлтэй. Энэ жэл хада уулын саһанай хайлажа, хэндээшье хэрэггүй гол горхо, жалга жаама руу урдажа байхада колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Жаркой, парторганизациин секретарь нүхэр Утенков гэгшэд энэ шухала хүдэлмэридэ анхаралаа хандуулнагүй.

Мүн Дзержинскиин нэрэмжэтэ, «Победа» колхозууд таряанай газарта шииг нойто бариха эртын борнойлгые тон аали нобшоор ябуулна. Үнэндөө эдэ артельнүүдтэ эртын борнойлгые 3—4 үдэрэй турша соо дүүргэхэ аргатай байгаад, энэ хүдэлмэрөө аяар 6—7 үдэр соо унжагайруулжа байха юм. Эндэ борнойлго дээрэ хүдэлжэ байһан механизаторнуудай ажал тон муугаар эмхидхэгдэнхэй, тэдэнэй дунда ажалай журам һула. Илангаяа Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой 1-дэхи комплексно бригадада (бригадирнь нүхэр Ф. Романов) таряанай газарта шииг нойто бариха хүдэлмэри бүришье муугаар ябуулагдана. Энэншье гайхалтай бэшэ. Юуб гэхэдэ, бригадир нүхэр Романов өөрөө хүдэлмэриин үедэ хэдэн үдэрөөр архидажа, ажалдаа гарадаггүй зантай.

В. Бобров.

Хара таряа тарина

ЗАИГРАЕВО. (**Телефоноор абтаба**). Эндэхи Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз хабарай полевой хүдэлмэрие урагшатайгаар ябуулжа байна. Тэдэнэр 300 гектар пар саг соонь борнойлжо дүүргээд, хоёрдохи үдэрөө газараа хахалжа, тарилга хэжэ байнхай. Тус колхозой Саруул гэжэ газарта түрүүшын 60 гектар хара таряан таригдаба. Мүнөө һайрамай уһаар 100 гаран гектар таряалан уһалагдаа.

Колхозой механизаторнууд энэ жэлдэ шэниисэ, хара таряа майн 1 болотор тарижа сүм дүүргэхэ хүсэлтэй.

С. Тюлюкин.

Дары хэмжээ абаха

Урин дулаанаар гараһан апрель һарамнай хахадлажа, хабарай хүдэлмэриин хаһа саг тулажа ерэбэ.

Артельнүүд дутуу үрэһэ хүрэнгэеэ хоорондоо андалдажа байгаад, ондоошье тээһээ зөөжэ хүсэлдүүлхэ дүүрэн аргатай. Теэд энэ хүдэлмэрие эртээнһээ эмхидхэжэ, үрэһэ хүрэнгэеэ хүсэд бэлдэхэ ёһотой аад, сагай тулатар хүлеэжэ һуудаг заншалаа орхихоор болоо ха. Энэ жэлдэ аймагай баруун захын колхозууд хамта 200 гектарта кукуруза тариха түсэбтэй аад, үрэһэ хүрэнгеэ бэлэдхэнэгүй.

Шэнэ долоон жэлэй түрүүшын хабарай тарилгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаад, тэрэниие богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ гээшэ хүдөө ажалшадай нангин зорилго болоно. Гэхэ зуура, Яруунын аймагай зарим колхозууд, һү-мяханай совхоз хабарайнгаа тарилгада бэлэдхэжэ дүүргээгүй, «үрдинэ бэззэбди» гэһэндэл һанаа амархан һууһаар.

ТЕХНИКЭНЬ БЭЛЭН БЭШЭ БАЙШОО

—Энэ жэлдэ хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэтэйбди, мүнөө таряалангай талмайда наг шэбхэ шадалаараа гарганабди. Теэд лэ муу юумэмнай: машина, техникэ тарилгада бэлэн болоогүй,—гэжэ «Коминтерн» колхозой агроном нүхэр Батуев һанаа зобонгёор хэлэнэ. Тарилгада хабаадуулагдаха машина, техникын олонхинь эндэ заһабарилагдажа дүүрээдүй байһаар. Хэрбээ эндэхид машина, техникээ ойрын үдэрнүүдтэ заһабарилжа гаргаагүй һаа, тарилгаяа саг соогоо эхилжэ шадахагүй байна. Ушар юуб гэхэдэ, 11 тракторайнь «ДТ-54» маркын 5 трактор, «С-80» маркын нэгэ трактор үшөө заһабарилагдаагүй байна. «ДТ-54» маркын нэгэ тракторайнь мотор бүришье ехэ заһабаритай болонхой. Теэд тэрэнь мүнөө болотор ойроошье хүртөөгүй байна. Мүн эндэ сеялкэ, анзаһа, культиватор гэхэ мэтэ машина зэмсэгүүдтэнь баһал ехэхэн заһабари хэрэгтэй. Тракторай 5 корпустой 8 плугта хутагануудынь дутуу.

Тус артелиинхид байгша ондо хамта 2 мянга гаран гектарта эртын тарилга хэхэ юм. Тэрээндээ оройдоол мянгаад шахуу гектар партай. Тиимэһээ эндэхид үшөө 1500-гаад гектар газар хахалжа тариха болоно бшуу. Теэд мүнөө хүсэд бэлэн болоогүй байһан машина, техникээрээ тарилгаяа хэзээ хэжэ үрдихэ юм?

Иимэ байдал юун дээрэһээ тохёолдооб гэхэдэ, колхозой правлени, мүн механик нүхэр Хамаганов механизаторнуудай ажалые зүбөөр эмхидхэжэ шадаагүй, тэдэнэй хүдэлмэрие хаһа сагтань хинан шалгадаггүй байшоо.

Тиихэдэ аймагай баруун захын Үльдиргэ, Эгэтын колхозуудта борнойлго хэжэ эхилхээр болонхой. Гэбэшье эндэхи «Коммунизм» колхозой (түрүүлэгшэнь нүхэр Сампилон, механигынь нүхэр Пунсуков) машина, техникэнь мүнөө хүрэтэр хүсэд бэлэн болоодүй. Эндэхи бүхы 17 тракторайнь миил 10-ниинь заһабарилагдаа нэрэтэй. Запасной деталь, частиин дутууһаа, мүн заһабари хэхэ механизаторнуудай үгы дээрэһээ «ДТ-54» маркын 2 трактор, «С-80» маркын нэгэ трактор задалагдаагүй байһаар.

ҮРЭҺЭ ХҮРЭНГЭНШЬЕ ДУТУУ

«Тарилга хэхэ болотор үшөө үды, үрэһэ хүрэнгэеэ оложо үрдинэ бэзэбди» гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хөөрэлдэдэг заншалтай. Эндэ тарилгадань 500-гаад шахуу центнер овёсой үрэһэн дутуу. Мүн үрэһэнэйнь ехэнхи хуби шанар муутай дээрэһээ, андалдаанда орохо юм. Энээниие һайн мэдэжэ байгаад, артелиин түрүүлэгшэ нүхэр Дугарон, агроном нүхэр Цыбикдоржиев хэмжээ абанагүй. Тэрэшэлэн колхоздо гансашье таряанай үрэһэн дутуу бэшэ, харин огородой эдеэнэй, тэжээлэй ургамалнуудай үрэһэн олдоодүй. Жэшээнь, колхоз оройдоол 5 гектарта хартаабха тарихаар хараалһан аад, тэрээндээшье үрэһэтэй болоодүй байха юм. Тиихэдэ «Коммунизм» колхоздо 500 центнер овёсой, 150 центнер ячмениин үрэһэн дутуу.

Аймагта таряалан, сабшалан дээрэ, илангаяа кукурузын газарта наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэри тон муугаар ябуулагдана. Тусхайлбал, «Рассвет» артелиинхид (түрүүлэгшэнь нүхэр Жалсанов) поли дээрэ аргал шэбхэ гаргаха хүдэлмэрие тооногүй. Эндэ таряалан, сабшалангай газарта оройдоол 100 тонно шэбхэ гаргагдаа. Мүн олонхи колхозуудта һайрам тогтоохо тушаа баһал юуншье хэгдэнэгүй.

Дутагдалнуудаа дары усадхажа, шэнэ долоон жэлэй түрүүшын хабарай тарилгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтахын тула яруунынхид дары хэмжээ абаха зэргэтэй.

Д.-Н. Чимитов,
«Коммунизм» колхозой гэшүүн.
Ц. Дамбарабжаев,
КПСС-эй айкомой пропагандист,
Ц. Дандаров,
«Сталинец» газетын редакторай орлогшо.

РСФСР-эй Верховно Советэй сесси

«РСФСР дотор юрэнхы дунда һуралсалые шэнэдхэн хубилгаха тухай» элидхэл хэхыень республикын гэгээрэлэй министр **Е. И. Афанасенкода** үгэ үгтэнэ.

Ургажа ябаа залуу үетэнние түүхэтэ шэнэ оршон байдалда һурган хүмүүжүүлхэ зорилгые советскэ һургуулиин амжалтатайгаар бэелүүлхын тула, гэжэ министр хэлэнэ. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет манай орон дотор арадай һуралсалые саашадань хүгжөөхэ программа зохёоһон байна. Энэ программын гол удхань, советскэ һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха тодорхой замууд ВЛКСМ-эй XIII съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ дотор, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумдэ тэрээнэй эльгээһэн бэшэг дотор, мүн «Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ тухай, орон дотор арадай һуралсалые саашадань хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тезисүүд дотор заагдаһан байгаа.

Үнгэрэгшэ жэлэй эсэстэ болоһон СССР-эй Верховно Советэй сесси эдэ тезисүүдые бүрин һайшаагаад, тусхай хуули баталан абаһан байна. Энэ хуулиие бэелүүлхын тула, Россин Федераци дотор һургуулиин һуралсалые шэнэдхэн хубилгаха юрэнхы түсэб зохёогдонхой. Мүнөө байгаа долоон жэлэй һургуулинууд һуралсалай энэ жэлһээ эхилэн, ойрын гурбан жэлэй туршада найман жэлэй һургуулинууд болгогдохо байна. Имагтал зохихо тооной һурагшадгүй, саашадаа тиимэ тооной һурагшадтай боложо шадахагүй долоон жэлэй жэжэ һургуулинууд эхин һургуулинууд болгогдохо болоно. Городууд болон районой томо центрнүүдтэхи дунда һургуулинуудай зариманиинь саашадаа аажамаар найман жэлэй һургуулинууд болгогдохо юм. Мүнөө байгаа эхин һургуулинууд 1—4 классуудтай үлэхэ байна.

Энэ үе соо һурагшадай тоо нилээд олошорхо. 1965/66 оной һуралсалай жэлдэ 1—4 классуудта 10407,3 мянган һурагшад, тиихэдэ 5—8 классуудта 9651,7 мянган һурагшад һуралсаха байна.

Мүнөө байгаа арбан жэлэй һургуулинуудай ахалагша классуудые 1959/60 оной һуралсалай жэлһээ эхилэн, 3—5 жэлэй туршада городууд болон хүдөөгэй юрэнхы һуралсалай элдэб дунда һургуулинууд болгохо шухала. Хоёрдохи шатын бүхы һургуулинуудай тоо энэ жэлдэ 19024 байгаа һаа, 1965/66 оной һуралсалай жэлдэ 21793 болохо, тиихэдэ мүнөөнэй 8—10 классуудта 2252,1 мянган һурагшад байгаа һаа, 1965/66 оной һуралсалай жэлдэ 9—11 классуудта 4643,8 мянга болохо байна.

Юрэнхы һуралсалай үдэшын (халаанай) дунда һургуулинууд энэ долоон жэл соо илангаяа ехээр олошорхо. Үйлэдбэридэ хүдэлжэ байһан олон миллион залуу хүнүүд тэдэ һургуулинуудта һуралсажа, эрдэм олохо болоно. Хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай культурно-техническэ хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ хэрэгтэ эдэ һургуулинууд тон шухала үүргэ дүүргэхэ юм. 1965/66 оной һуралсалай жэлдэ городууд болон хүдэлмэришэнэй тосхонуудтахи үдэшын (халаанай) дунда һургуулинуудай тоо 5718-да, тэдээнэй һурагшадай тоо 1889 мянгада хүргэгдэхөөр хараалагдана. Хүдөөдэ 1965/66 оной һуралсалай жэлдэ 741,2 мянган һурагшадтай үдэшын (халаанай, сезонно, заочно) 5798 дунда һургуули хүдэлхэ болоно.

Үйлэдбэриһөө һамшангүй һурагшадай амжалтатайгаар һуралсахын тула хүдэлмэриин богони үдэр гү, али хүдэлмэриин хороогдоһон недели тогтоохо тухай Правительствын шиидхэбэри хадаа хүдэлмэрилжэ байһан залуушуулай гүйсэд дунда эрдэм олохо хэрэгтэ ехэ түлхисэ боложо үгэхэ юм.

Арбан жэлэй дунда һургуулинууд (тэдээнэй ахалагша классууд) ерэхэ жэлһээ эхилэн, үйлэдбэриин һуралсалтай ажалай политехническэ юрэнхы һуралсалай дунда һургуулинууд болгогдохо байна. Энэ шэнэдхэн хубилалта дүрбэн жэлэй турша соо дүүргэгдэхээр хараалагдана.

Ниитэ хүн зоноор һайшаагдаһан интернат-һургуулинууд һуралсалые шэнэдхэн хубилгаха үедэ ехээр олошоруулагдаха юм. Нютагай эрхэ байдалтай зохилдуулагдан, интернат-һургуулинууд найман жэлэй һургуулинууд, мүн үйлэдбэриин һуралсалтай дунда һургуулинууд болгогдон хубилгагдаха байна. 1965 он хүрэтэр республикын интернат-һургуулинуудта һурагшадай тоо 1350 мянгада хүргэгдэхэ. Городууд болон томо һуурин газарнуудта утадхагдаһан үдэртэй найман жэлэй һургуулинууд олошоруулагдаха байна. Тэдэ һургуулинууд бүгэдэниитын найман жэлэй һуралсалые бэелүүлхэ, үхибүүдээ хүмүүжүүлхэдэнь гэр бүлэнэртэ туһалха талаар ехэ үүргэ дүүргэхэ болоно.

РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерство бүхы түрэлэй һургуулинуудай дүримэй проектнүүдые, һуралсалай түсэбүүд болон программануудай проектнүүдые зохёонхой. Мүнөө үедэ эдэ документнүүд багшанар болон олониитын дунда үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Бүхы түрэлэй шэнэ һургуулинуудта зорюулагдаһан һуралсалай түсэбүүд болон программануудай проектнүүд хадаа мүнөө үедэ түйлагдаһан дунда һуралсалай хэмжээе бүри дээшэлүүлхээр хараална.

Һуралсалай болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ, тэрээнэй арга методтэ шухала хубилалтанууд болохо юм. Һургуули хадаа һурагшадаа эрдэмдэ, ажалда дуратайгаар, ажалша хүнүүдые хүндэлдэгөөр һургаха, һурагшадые коммунистическэ үзэл бодолтой, коммунистическэ зам байдалтай болгохо, бэеэ культурнаар абажа ябадаг болгохо, партидаа, Эхэ орондоо, арадтаа хизааргүй үнэн сэхэ байха сурталаар, пролетарска интернационализмын сурталаар тэдэниие хүмүүжүүлхэ ёһотой.

Россин Федераци хадаа олон национальна республика болоно гэжэ министр саашань һануулна. Тэрээнэй һургуулинуудтахи һуралсал 46 хэлэн дээрэ ябуулагдана. Тиимэһээ арадай һуралсалые шэнэдхэн хубилгаха үедөө национальна һургуулинуудта онсо анхарал хандуулха хэрэгтэй. Хэшээлээ ород хэлэн дээрэ эрхилдэг тус тус түрэлэй һургуулинуудай һуралсалай түсэбүүд хадаа национальна юрэнхы һуралсалай һургуулинуудай һуралсалай түсэбүүдэй үндэһэ һууринь болгогдохо зэргэтэй. Гэхэтэй хамта, национальна онсо байдалтай зохилдуулан, һуралсалай түсэбүүдтэ али нэгэн хубилалта оруулха эрхэ автономно республика, область бүхэндэ олгогдохо ёһотой.

Һуралсалые шэнэдхэн хубилгаха хуулиие бэелүүлхэ зуураа, багшанарай институдууд, университедүүдтэ багшанарай һуралсалые үндэһөөрнь һайжаруулха уялгатайбди.

5—11 классуудта заахаһаа гадна, 1—4 классуудта зааха багшанар саашадаа багшанарай институдуудта бэлэдхэгдэдэг болохо зэргэтэй. Техническэ мэргэжэл олохо һуралсалай предмедүүдые зааха багшанар саашадаа шэнээр байгуулагдажа байгаа багшанарай институдуудай индустриальна-педагогическа болон агропедагогическа факультедүүдтэ бэлэдхэгдэхэ болоно. Багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ талаар саашадаа ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй.

Һургуулинуудай һуралсалай-материальна база бэхижүүлгэтэй холбоотой асуудалнууд тушаа министр тогтожо хэлээ. Энэ долоон жэл соо һургуули барилгада 11 миллиард 128 миллион түхэриг гаргашалагдажа, 2794 мянган һурагшадай һураха һургуулинууд ашаглалгада оруулагдаха байна. Һургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаха үедэ арадай һуралсалай хэрэгые РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын зүгһөө, мүн тэрээнэй нютагай органуудай зүгһөө хүтэлбэрилгэ үндэһөөрөө һайжаруулагдаха ёһотой. Бии байгаа дутагдалнуудые түргэнөөр усадхажа, министерствын, тэрээнэй нютагай органуудай хүдэлмэриие парти, правительствын табиһан шэнэ зорилгын хэмжээндэ хүрэтэр үргэхэ гээшэ манай шухала зорилго болоно гэжэ нүхэр Афанасенко хэлэбэ.

Һүүлээрнь СССР-эй Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи Ажалай резервын главна управлениин начальнигай орлогшо **А. Ф Бордадын** «РСФСР дотор техническэ мэргэжэл олохо һуралсал тухай» гэһэн элидхэл хээ.

Байгаалиин баялигуудаар элбэг шэнэ шэнэ хизаар нютагуудые ашаглаха асари ехэ зорилго бэелүүлхын, олон тоото фабрика, заводуудые, шахта, электростанцинууд болон бусад предприятинуудые барихын, ашаглалгада оруулхын тулада, тэрэшэлэн хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтые хангахын тулада шэнэ хүдэлмэришэд олоороо хэрэгтэй болохонь гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ.

Тиимэһээ, гэжэ саашань А. Ф. Бордадын үргэлжэлүүлнэ, энэ сесси дээрэ харагдажа байгаа Хуулиин проект соо техническэ мэргэжэл олохо һургуулинуудта дээдэ мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд болон хүдөөгэй ажалшадые бэлэдхэлгэ үргэнөөр хүгжөөхэ, тэрэшэлэн хүдэлмэришэдые сэхэ үйлэдбэри дээрэнь һургаха, хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ шухала байһан тухай тэмдэглэгдэнэ.

РСФСР-эй хизаар, областьнуудай организацинуудай дурадхалаар, 1959—1965 онуудта республикын газар дээрэ байһан ажалай резервын техническэ мэргэжэл олохо һургуулинуудта 4580 мянган хүниие гэхэ гү, али урда долоон жэлэйхидэ эрхэдоо 1.907 мянгаар олон хүниие абаха гэжэ хараалагдана. Энээнэй тулада ажалай резервын һургуулинуудые горьтойхоноор олошоруулха хэрэгтэй болохо. Долоон жэлэй туршада 350 мянган хүнэй һурахаар 970 шахуу шэнэ техническэ мэргэжэлэй училищинууд республика дотор нээгдэхэ ёһотой.

Хүдэлмэришэдэй кадрнуудые бэлэдхэхэ мүнөөнэй элдэб аргануud арадай ажахын ургажа байгаа эрилтэһээ гээгдэнэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээд, бэлэдхэл һайнтай хүдэлмэришэдые саг үргэлжэ һургажа байха стационарна һургуулинууд болохо техническэ мэргэжэлэй училищинууд тухай тогтожо хөөрэбэ.

Мүнөө городой, хүдөөгэй техническэ мэргэжэлэй училищинуудай Дүримэй проект зохёогдожо байна. 1960—1965 онуудта 2 мянга шахуу нэрэтэй һуралсалай номуудые, һуралсалай хэрэгсэлнүүдые хэблэхэ, һуралсалай 150 фильм зохёон гаргаха түсэб табигданхай.

Ажалай резервын техническэ мэргэжэл олохо һургуулинуудай үйлэдбэриин ажал-ябуулгые үргэдхэхэ асуудалнуудта элидхэлшэ удаан тогтожо хэлээ.

Үйлэдбэридэхи ажал-ябуулгынь хэмжээе саашадань ехэ болгоходо һуралсалай шанар дээшэлхэ зэргэтэй. Ажалшадай байра байдалай һайжарһан дээрэһээ техническэ мэргэжэлэй училищинуудай һурагшадые гүйсэдөөр гүрэнэй зүгһөө хангажа байдагые болюулаад, һурагшадта салин хүлһэ түлэдэг болохо арга боломжо бии боложо байна. Имагтал үншэн, үхибүүдэй гэртэ хүмүүжүүлэгдэһэн үхибүүд, олон хүүгэдтэй айлай үхибүүд гүйсэдөөр гүрэнэй зүгһөө хангагдадаг байха.

Госпланай тухайлһан мэдээнүүдэй ёһоор, долоон жэл соо Россин Федерацида үшөө 5 миллион хахад шахуу хүдэлмэришэд нэмэжэ хэрэгтэй болохо юм. Тэдэ хүнүүдтэ мэргэжэл олгохо хэрэгтэй. Һургуули бүхэндэ шухала хэрэгтэй һуралсалай-техническэ база һайнаар бэлэдхэхын тулада мүнөө РСФСР дотор байгаа мэргэжэл олохо һургуулинуудые 1963 он болотор шэнэдхэн хубилгажа дүүргэхээр хараалагдана. Мүнөөнэй ажалай резервын зарим училищи, һургуулинуудые 1963 он болотор тэрэ зандань үлөөхэ шухала. Юундэб гэхэдэ, эдэ жэлнүүдтэ юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудые дүүргэһэн залуушуулда техническэ училищинуудта орохо, долоон жэлэй һургуулинуудые дүүргэһэн үхибүүдтэ ремесленнэ училищи болон ФЗО-гэй һургуулинуудта орохо арга олгохо хэрэгтэй.

Һурагшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ гээшэ городойшье, хүдөөгэйшье техническэ мэргэжэл олохо училищинуудай шухала зорилгонь болоно гэжэ онсолон тэмдэглэхэ зуураа, элидхэлшэ энэ талаар комсомолой айхабтар ехэ үүргэтэй байһан тухай хэлэбэ.

Залуушуулда техническэ мэргэжэл олгохо һуралсалай үргэнөөр хүгжэхэтэй хамта, мастернууд, багшанар олоороо хэрэгтэй болохонь гэжэ саашань А. Ф. Бордадын хэлэнэ. 1965 он болотор РСФСР-эй ажалай резервын техникумүүдые 33 болотор олошоруулхаар хараалагдаа. Үйлэдбэриин һуралсалай мастернуудай тушаалда дунда эрдэмтэй 20 мянга шахуу мэргэжэлтэд хэрэгтэй болохонь. Тэрэшэлэн тусхай предмедүүдые зааха дээдэ эрдэмтэй 15 мянга шахуу мэргэжэлтэд хэрэгтэй болохо байна.

Сэхэ үйлэдбэри дээрэ хүдэлмэришэдые һургаха хүдэлмэриие һайжаруулха, техническэ мэргэжэл олохо үдэшын һургуулинуудые олошоруулха, богони болзорой курсануудта хүнүүдые һургаха талаар ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан тухай элидхэлшэ тогтожо хөөрэбэ. Хүнүүдтэ мэргэжэл олгохо, залуушуулые ажалда оруулха бүхы хүдэлмэриие түсэблэхэ гээшэ тон ехэ удхашанартай гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэнэ.

Залуу хүдэлмэришэдые техническэ мэргэжэлтэй болгохо, тэдэниие коммунистическээр хүмүүжүүлхэ тухай манай алдарта Коммунистическэ партиин XXI съездын табиһан шэнэ зорилгонуудые бэелүүлхын тулада мэргэжэл олохо һуралсалай олон мянган хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө бүхы хүсые, эрдэм мэргэжэл болон дүй дүршэлые элсүүлхэ гэжэ А. Ф. Бордадын түгэсхэлдөө хэлэбэ.

РСФСР дотор дээдэ болон тусхай дунда һуралсал эмхидхэхэ тухай элидхэл СССР-эй Дээдэ һургуулиин министрын нэгэдэхи орлогшо **В. Н. Столетов** хэлээ.

Россин Федерацида олохон дээдэ болон тусхай дунда һургуулинууд бии гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ. Республика дотор мүнөө үедэ 420 дээдэ һургуулинууд хүдэлдэг, тэндэ 1333 мянган студентнүүд тоологдоно. Мүнөө үедэ тусхай дунда һургуулинуудта 1129 мянган хүнүүд һуража байна. Эдэ һургуулинуудые дүүргэһэн хүнүүдэй тоо ажабайдалай мүнөө үеын эрилтэнүүдые хангажа шадаха юм. Зүгөөр ямар мэргэжэлтэй хүнүүдые бэлэдхэхэ хэрэгтэйб гэһэн асуудалые үдэр бүри нарижуулан һайжаруулха шухала гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглэнэ. Дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудые нарижуулан һайжаруулха зам Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй мэдээжэ тогтоолнууд дотор заагданхай. Эдэ тогтоолнууд партиин XXI съезд дээрэ нэгэн һаналаар һайшаагдаһан байна.

Теоретическэ болон практическа ажал-ябуулгые зүбөөр зохилдуулан эмхидхэхэ хэрэгэй шухала болоод байһан тухай нүхэр В. Н. Столетов хэлээ. Манай партиин хараалһан шиидхэбэринүүдые дүүргэхын түлөө тэмсэхэдээ, студентнүүд, профессорнүүд болон багшанарай коллективүүд өөһэдынгөө ажал-ябуулгые фабрика, завод, колхоз болон совхозуудай ажабайдалтай шадаал һаа нягтаар холбохо гэжэ оролдодог. Хэдэ хэдэн дээдэ һургуулинууд сэхэ предприяти дээрэ хүдэлдэг факультедүүдые эмхидхээ.

Предприяти болон дээдэ һургуулинуудай иигэжэ хамжан хүдэлөөд байхадань, студентнүүдэй состав, тэдэниие бэлэдхэхэ шанар, дээдэ һургуулинуудай эрхилдэг научно-педагогическа ажал-ябуулга, эрдэм ухаанай талаар хэгдэдэг шэнжэлхы хүдэлмэри нилээд һайжарха бшуу.

Предприятинууд дээрэ байгуулагдаха факультедүүд хубилгагдашагүй түсэбэй ёһоор, тусхай зорилготойгоор эмхидхэгдэхэ зэргэтэй. Эдэ институдууд болон дээдэ һургуулиин факультедүүдые республика дотороо зүбөөр, бодомжотойгоор хубаарилан эмхидхэхэ, тиигэжэ эдэ һургуулинууд томо, техническэ талаараа түрүү предприятинуудта түшэглэхэ аргатай байхаар эмхидхэгдэхэ ёһотой. Тэрэшэлэн факультет бүхэн һайн мэргэжэлтэй профессорнүүд болон багшанарнуудаар бүридүүлэгдэхэ зэргэтэй.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумдэ нүхэр Н. С. Хрущевой эльгээһэн мэдээжэ бэшэг соо завод-втузуудые байгуулха тухай дурадхал оруулагдаа һэн. Энэ дурадхал эрдэмтэдэйшье дунда, промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэйшье дунда ехэ һонирхол үүсхэһэн байгаа. Мүнөө энэ дурадхал бэелүүлэгдэжэ эхилээ.

Залуушуулые ажал хүдэлмэриһөөнь таһалдуулангүй һургаха һуралсал эмхидхэхэ тухай элидхэлшэ саашань хэлэһэн байна. Һуралсалай мүнөө жэлдэ Россин Федерациин дээдэ һургуулинуудта һурадаг 1333 мянган студентнүүдэй 633,3 мянганиинь үйлэдбэриһөө һамжангүй һуралсадаг байна. Парти, правительствын заабаринуудай ёһоор, ойрын жэлнүүдтэ иигэжэ һурадаг хүнүүдэй тоо нилээдгүй олошорхо байна. 1957 ондо республикын дээдэ һургуулинууд ажал хүдэлмэриһөө һамжангүй һурадаг 127 мянган хүнүүдые абаһан байгаа, тиихэдэ 1959 ондо 165—170 мянгаһаа үсөөн бэшэ хүнүүдые абаха юм.

Мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ шанарые эрид дээшэлүүлхын тулада заочно болон үдэшын һуралсалые һайжаруулха зорилго гүрэн түрын удхашанартай түрүүшын ээлжээнэй хэрэг мүн болоно. Мүнөө үедэ СССР-эй Дээдэ һургуулиин министерство заочно болон үдэшын һуралсалые шэнээр эмхидхэхэ проект зохёожо дүүргэхэ дүтэлөө. Үдэшын болон заочно һуралсал студентнүүдэй очноор һурадаг дээдэ һургуулинуудтай нягта холбоотойгоор ябуулагдаха, хүгжэхэ байна.

Дээдэ һуралсалые шэнээр эмхидхээд байхада, совет залуушуулай мэргэжэл шадабариие хүгжөөхэ эгээл һайн эрхэ байдал хангагдаха, тэдэнэй эрдэм ухаанай һуралсал дээшэлхэ юм.

СССР-эй Дээдэ һургуулиин министерство мэргэжэл мэргэжэлээрнь студентнүүдэй һуралсал эмхидхэхэ график зохёогоо. Эдэ графигууд хадаа дээдэ һургуулитай болохые хүсэжэ байһан манай залуушуулай харгы зам саашадаа ямар байхаб гэжэ эли тодоор харуулжа үгэнэ. 1959/60 оной һуралсалай жэлһээ эхилжэ, бүхы дээдэ һургуулинуудай нэгэдэхи курснууд һуралсалай шэнэ системэдэ оруулагдаха. Тиимэ болохолоороо, олохон факультедүүдтэ һуралсал ажал хүдэлмэритэй нягта холбоотойгоор ябуулагдаха болоно.

Нүхэр Столетов саашань тусхай дунда һуралсал эмхидхэхэ асуудалнууд дээрэ тогтон хэлээ.

Тусхай дунда һургуулинуудта эмхидхэгдэхэ һуралсалай графигууд адлирхуу хэдэ хэдэн мэргэжэлдэ таарамаар зохёогдонхой гэжэ тэрэ хэлэнэ. Олон янзын мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэдээ, тэдэниие һургаха бүхы болзор соонь ажал хүдэлмэриһөөнь һаатуулангүй, үдэшын болон заочно һуралсалай ашаар бэлэдхэхэ байнабди. Тиихэдэ хэдэ хэдэн мэргэжэлэй талаар һуралсал иигэжэ эмхидхэгдэхэ болоно. Һуралсалайнгаа зарим саг соо үйлэдбэри дээрэ хүдэлжэ байгаад һураха, һүүлээрнь ажал хүдэлмэриһөө болёод һураха байна. Иимэ һуралсал үргэнөөр ябуулагдаха юм. Зарим мэргэжэлэй талаар абаад үзэхэ болоо һаа иимэ: һурагшадай хүсөөр товарна продукци бүтээн гаргадаг һургуулинуудай цехүүд, мастерской болон ажахынуудта теоретическэ һуралсалые практическа ажал хүдэлмэритэй зохилдуулан ябуулһанай үндэһэ һуури дээрэ залуу хүдэлмэришэд бэлэдхэгдэхэ болоно.

Марксистско-ленинскэ бүгэдые илагша һургаалые үдэр бүри хэрэглэн, дээдэ һургуули Эхэ орондоо мэргэжэлтэдые бэлэдхэһэншье, саашадаашье бэлэдхэхэ байна. Эдэ мэргэжэлтэдэй ажабайдалайнь уг зорилго юуб гэхэдэ, бодото ажал дээрэ агууехэ, илагдашагүй Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин хараалһан түсэбые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ хэрэг мүн болоно.

* * *

Сессиин үдэшын заседани дээрэ элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэлгэн эхилээ.

Депутат **Е. К. Рагозин** (Москва) түрүүлэн үгэ хэлэбэ. Һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха хэрэг ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ, һургаха тухай партиин хандуулжа байгаа анхарал оролдолгын шэнэ гэршэ мүн гэжэ ниислэлэй ажалшад хүлеэн абаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ промышленностьда, барилга дээрэ болон хүдөө ажахыда 80 мянга шахуу һурагшад үйлэдбэриин практика гараһан байна гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдээсэбэ. Мүнөө жэлдэ гансал промышленна препприятинууд дээрэ 31 мянган һурагшад практика гаража байна. Москвада прибор бүтээдэг, тоо бодолгын техникын, радиоэлектронико болон автоматикын талаар мэргэжэлтэй инженернүүдые бэлэдхэхэ дээдэ һургуулинуудые байгуулха тухай асуудал депутат табиһан байна.

Депутат **И. И. Бирюков** (Горьковско область) үгэ абана. Тэрэ хадаа һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха талаар область дотор, хэгдэжэ байһан горьтойхон хүдэлмэри тухай хэлээ. Нютагуудтахи мүнгэ зөөри элсүүлһэнэй ашаар һургуулинуудые хурдан түргэнөөр баридаг болохо гэһэн дурадхал үгэ хэлэгшэ оруулаа. Колхозуудай мүнгэ зөөриин, тэрэшэлэн олзоборилгын кооперациин оруулһан олзын ашаар гансахан лэ нёдондо жэлдэ 111 һургуулиин гэр, 11 һургуулиин интернат, 49 һуралсалай-үйлэдбэриин мастерскойнууд баригдаһан байна. Хүдөө ажахын артельнүүдэй мүнгэ зөөриин болон нютагуудтахи бусад арга боломжын ашаар область дотор ойрын хоёр-гурбан жэлэй турша соо 200-һаа үсөөн бэшэ һургуулинууд баригдахаар хараалагдана.

Дунда һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха асуудалда Свердловско областиин партийна, советскэ болон ниитын организацинуудай горьтой анхарал хандуулжа байһан тухай депутат **И. Н. Богачев** (Свердловско область) хөөрэбэ. Эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ байһан залуу хүдэлмэришэдые һайнаар урмашуулха тухай, үдэшын болон заочно һуралсалые саашадань һайжаруулха тухай мүн лэ энэ нүхэр хэлэһэн байна. Томо промышленна центрнүүдтэ политехническэ заочно институдуудые байгуулха саг ерээ. Уралмашзавод, Нижне-Тагилай металлургическа комбинат шэнги томо предприятинуудай дэргэдэ завод-втузуудые эмхидхэхэ гэһэн дурадхал тэрэ оруулаа.

Олониитэдэ аша туһатай ажал хүдэлмэридэ һурагшадые хабаадуулхын, тэдэниие ажалай дүй дүшэлтэй болгохын тулада мүнөө жэлдэ һуралсалай-туршалгын 172 ажахынууд эмхидхэгдэхэнь гэжэ депутат **К. Ф. Фасеев** (Татарай АССР) хэлэбэ. Республикын һургуулинуудта барилгын бригаданууд олоор эмхидхэгдэнхэй. Энэ һайн, үнэтэ үүсхэлые бүхы хэмжээгээр дэмжэхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэй. Үндэһэн һургуулинуудта ород хэлэ шудалха программые шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ хэлээ.

Депутат **А. П. Бойкова** (Ленинград) Ленинградай һургуулинуудта һуралсалые ажал хүдэлмэритэй холболдуулан ябуулжа байһан тухай хэлэбэ. Энэ хэрэг мүнөө үедэ городой 16 һургуулинуудта бэелүүлэгдэжэ байна. Металлическа заводой коммунистическэ ажалай бригаданууд болон һурагшадһаа бүридэһэн бригадануудай хоорондоо харилсан ажаллажа байһан һонирхолтой дүй дүршэл тухай үгэ хэлэгшэ хөөрэжэ үгөө.

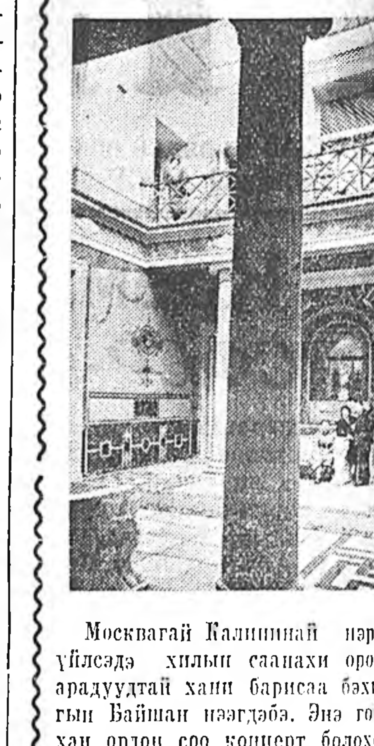
Мүн депутадууд **В. Н. Корнеев** (Воронежско область), **С. А. Ефремов** (Удмуртиин АССР), **А. П. Субботина** (Ставропольско хизаар) гэгшэд үгэ хэлээ.

Энээгээр үдэшын заседани дүүрээ.

Апрелиин 15-да сесси хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлхэ.

(ТАСС).

Түрэл орон доторнай

Москвагай Калининай нэрэмжэ... үйлсэдэ хилын саанахи орону... арадуудтай хани барисаа бэхижү... гын Байшан нээгдэбэ. Энэ гоё һ... хан ордон соо концерт болохо, ко... ференц-залнууд, хүгжэмэй сал... библиотекэ гэхэ мэтэ бии юм. Зура... дээрэ: хани барисаанай Байшан... фойе.

ТАСС-эй фотохронико.

ЕХЭ ЗАҺАБАРИДА ОРОНГҮЙ, АРБАН ЖЭЛ... ХҮДЭЛБЭ

«Запорожсталь» гэжэ мета... лургическа заводой № 2 доме... но пеэшэн һэльбэн шэнэдхэ... дэхэ болобо. Энэ пеэшэн арба... жэлдэ ехэ заһабарида оронгү... хүдэлөө. Энэ үе соогоо тэрэ ... миллион тонно шэрэм хайлу... лаа. Ехэ заһабарида оронгү... гөөр, ороной нэгэшье домен... пеэшэн эды тухай булад ха... луулаагүй юм.

Энэ пеэшэн хүсэдөөр задал... хын тулада арбан хоног үгтэ... хэй. Пеэшэнэй задалалгада ... бигдаһан хүдэлмэришэд ма... һайндэрэй урда тээхи ажала... вахтада жагсан, задалал... юһэн хоног соо дүүргэхэ уя... абанхай ажаллажа байна.

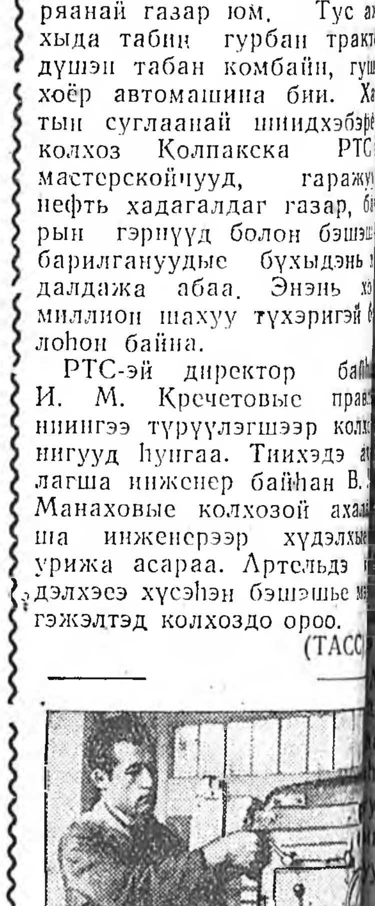
Хуушан домныл задалаг... һанай һүүлээр шэнэ пеэшэ... һуури табигдажа, хажууда... хабсаргагдажа байһан бүри... сэтэй металлургическа агрег... тэрээн дээрэ һолжоруулан га... гагдажа, тодхогдохо юм.

РТС-эй БҮХЫ АЖАХЫЕ КОЛХОЗ ХУДАЛДАЖА АБАБА

Оренбургска областиин ... дэн районуудай колхозууд ... модхогдобо. Жэшээнь, Нов... Орско районой «40 лет О... тября», 18 партсъездын ... рэмжэтэ хүдөө ажахын ар... льнүүд «Память Ильича» ко... хозтой нэгэдээ. Томодхого... һон энэ колхоз мүнөө гуш... долоо мянган гектар газа... тай болоо, тэрэнэйнь арба... зургаа мянган гектарынь ... ряанай газар юм. Тус аж... хыда табин гурбан тракт... дүшэн табан комбайн, гуш... хоёр автомашина бии. Ха... тын суглаанай шиидхэбэр... колхоз Колпакеска РТС... мастерскойнууд, гаражу... нефть хадагалдаг газар, б... рын гэрнүүд болон бэшэ... барилгануудые бүхыдэнь ... далдажа абаа. Энэнь хо... миллион шахуу түхэригэй ... лоһон байна.

РТС-эй директор ба... И. М. Кречетовые прав... ниингээ түрүүлэгшээр колх... нигууд һунгаа. Тиихэдэ а... лагша инженер байһан В. ... Манаховые колхозой ахал... ша инженерээр хүдэлхы... урижа асараа. Артельдэ ... дэлхээ хүсэһэн бэшэшье м... гэжэлтэд колхоздо ороо.

(ТАСС)

Армянска ССР. Фрезерно... гуудые бүтээдэг завод Ер... ашаглалгада үгтэбэ. Шэнэ пре... ти, түрүүшын хоёр фрезерэ... гуудые бүтээжэ гаргаба. Зура... рэ: слесарь Г. М. Хачатрян ... станок сугуулжа байна.

ТАСС-эй фотохрони...

...үхэд хонишод, шубуушад!

...ПРЕЛЬ—МАЙ ҺАРАДА 222 МЯНГАН ХОНИ ...ТАЖА, 350 МЯНГАН ДАЛЬБАРАА ДЭГЖЭЭЖЭ, ...ДЭНЭЭ БЭЛШЭЭН, ШАХАН ТАРГАЛУУЛАЯ

...ни, хурьгадынь тарган

...Марксын нэрэмжэтэ колхо... комплексно бригадын ... хонишон Бубей Цырено...нанай аймаг дотор алдар-... Энэ отарада үнгэрэгшэ ... хурьгад олоороо абтажа, ...оролтогүйгөөр түлжүүлэгдэ-..., Бүхы дээрээ 370-аад ... абтаад, бултадаа эхэтэеэ ...лгагдажа, кошарно-базова түлжүүлэгдэнэ. Нүхэр Цы...өөрынгөө баян дүй дүршэ-...рынгаа залуу хонишод Ли...ренова, Дарижаб Дэржиева ... дамжуулан, шухала ... заабари ходо үгэжэ байдаг ...тай. Эндэ хони хурьгадайнь ... хото хорёо зохидоор түхеэ-...эй, тэндэнь арюун сэбэр, ...ническэ заабариин ёһоор ...дадаг.

... хонишод үнгэрэгшэ убэл-..., хурьгадаа гарза хоролто-...ир тарганаар ондо оруулһа-... түлөө колхозойнгоо правле-...артийна эхин организациин ...гын Улаан тугта хүртэн-... отарын хонишод зундаа ... хэнзэлүүлжэ, 130-аад хурь-...абахаар хүлеэнэ. Эртэ гара-...ргадтаа һайхан үбһэ, таряа ... зүйл эдюулжэ, һаянай тэ-...утын бэлшээридэ эхэтэйнь ... болонхой. Нүхэр Цырено-... отарынхид коммунистическэ ... бригадын нэрэ зэргэ хүр-... түлөө бүхы мэргэжэл шада-...үсэл оролдолгоёо нэгэдхэн, ... харанхыһаа эхилээд, үдэ-...ранхы болотор үсэд шан-...аллана.

Д. Ринчинов.

...эдөө хүрэхэнь

...гын аймагай «Коммунизм» ... гэшүүд, илангаяа хони-...алшад 1959—1965 онуудта ... арадай ажахые хүгжөөхэ ...та тоонуудые ухамайлан ... байна. Хараалагдаһан до-... соо гүрэн дотор, тэрэ тоо-... колхоздонь нилээдгүй ехэ ...тын болохо байһыень кол-...онишод, малшад һайса мэ-...

...жэлдэ колхозой хонишод 100 ...ин бүриһөө 100 гаран хурь-..., хонин бүриһөө 3 кило-...ooho хайшалха гэһэн уял-...рэтэй хүндэтэйгөөр дүүргэ-...тула мүнөө эршэмтэйгээр ...ажа байна. Жэшээлхэдэ, ... Цынгуевай даадаг отарада ...ь булта тобир тарганаар ...ожо, түл абтажа дүүрэхэ ... Энэ отарын түрүү хонишон ... Цыренова 250 эхэ хонин-... хурьга абаад, нэгэшье тол-...агүйгөөр харууһалжа байн-...

Д. Николаев.

Нооһо хайшалалгадаа бэлдэнэ

КПСС-эй Центральна Комитедэй 1958 оной июньдэ болоһон Пленум хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ гуримые үндэһөөрнь хубилгажа, худалдан абалгын нэгэн адли шэнэ сэн тогтооһон байгаа. Партиин хараалһан эдэ хэмжээнүүд колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, колхознигуудай ажабайдалые улам һайжаруулха хэрэгтэ бүримүһэн шэглүүлэгдэнхэй.

Арад зонойнгоо ажабайдалые һайжаруулхын түлөө парти, правительствынгаа саг үргэлжэ оролдожо байдаг хадань Зэдын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид урматай баяртайгаар ажаллажа байна. Тус колхозойхид долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ 31600 хонитой болохо гэһэн түсэбтэй. Тиимэһээ энэ жэлдэ 10300 хурьга абажа түлжүүлхэ юм. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула колхозой хонишод ажал хүдэлмэрээ шэнээр эмхидхэжэ, амжалта ехэтэйгээр ажаллана. Мүнөө абтаһан хурьгадай нэгэниинишье гарзалуулагдангүй түлжүүлэгдэжэ байһаар. Жэшээлхэдэ, 20 гаран жэлэй хонишон коммунист нүхэр Бадмажаповай даадаг отарада 200 гаран эртын хурьган абтаад, һайнаар түлжүүлэгдэжэ байна.

Байгша ондо тус колхоздо 710 центнер нарин, нарибтар нооһон хайшалагдажа, гүрэндэ худалдагдаха юм. Тэрээнһээнь хоёр миллион 157 мянган түхэриг олзо абтаха байна. Тиимэһээ хонидойнгоо нооһые һайн шанартайгаар, саг болзортонь хайшалжа, абахаяа бэлдэнэ.

Зураг дээрэ: Борьёогой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд Инзагатын бэлшээриин эхинэй отарын хонидой хүшэ тамирыень шалгажа байна.

Д. Цыремпилов.

Шубуу үсхэбэрилгэдэ анхаралаа табиагүй

Байгша ондо Баргажанай аймагай колхозууд бүхыдөө 115 мянган шубуунай дальбараа, тэрэ тоодо 30 гара мянган нугаһанай дальбараа инкубатэрһаа абажа, тэжээхэ уялгатай.

Һаяхан эндэхи инкубаторна станциһаа «тахяа, нугаһанай дальбараа хэдыешье хамаагүй худалдажа абахада болохо» гэһэн соносхол Баргажан тосхоной үйлсөөр няалгаатай байба. Энэ юун болобо гээшэб? Аймагай колхозууд инкубаторһаа абаха дальбараагаа хуу абаа юм аабы гэжэ һонирхоходо, үнэндөө тиимэшье бэшэ ха.

Аймагай колхозууд жэлһээ жэлдэ шубуу олоор үсхэбэрилхэ хэрэгтэ анхаралаа ёһоор табидаггүй байха юм. Олонхи артельнүүдтэ шубуунай фермэнүүд бии нэрэтэй, теэд тэндэнь шубуудай байра тон муу, досоонь уйтан, харанхы, нойтон, хүйтэн байдаг. Энээн дээрэһээ эндэ шубуудынь, илангаяа дальбараа олоороо үхэдэг, гарзалдаг болошонхой. Нёдондо «Звезда», «Авангард» колхозуудта аяар 400—500 толгой тахяа гарзалһан байна. Тиихэдэ артельнүүдтэ шубуудай харууһалга, тэжээлэй мууһаа эмэ тахяа, нугаһанһаа жэлдээ тон үсөөхэн үндэгэн абтана. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо энэ жэлэй 4 һара соо 900 эмэ тахяагайнь тус бүриһөө эройдоол 4—4 үндэгэн абтаа, мүн «Звезда», Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудта жэлэй эхинһээ хойшо эмэ нугаһан бүриһөө миил 2—3 үндэгэн абтанхай. Тэрэшэлэн «Гигант» артельдэ 1500 толгой эмэ тахяаһаань энэ жэлэй түрүүшын кварталда хамта оройдоол 5000 үндэгэн абтаа юм.

Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудһаа боложо, эндэхи колхозууд инкубаторна станцяа һайн шанартай үндэгөөр, хаһа сагтань хангажа шаданагүй. Гадна гараһан дальбараануудые ёһоор харууһалжа, зүбөөр, гарза хоролтогүйгөөр дэгжээжэ шадахагүйһөө айгаад, мүнөө зарим артельнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд инкубаторһаа шадаал һаа үсөөн дальбараа абахые оролдоно бшуу. Тиимэһээ станциинхид дальбараануудаа дайралдаһан лэ хүндэ худалдана. Саашадаа иимэ гээгдэнги түлюур байдалые яашье тэсэшэгүй.

Шубуу олоор үсхэбэрилхэ асуудалда шухала анхарал хандуулан, байгша ондо аймагай колхоз бүхэн инкубаторһаа шадаал һаа дальбараа олоор абажа, эрхим һайнаар дэгжээхын түлөө бүхы хэмжээ яаралтайгаар абаха зэргэтэй.

Г. Шилгенов.

Дальбараагай ёһотойл фабрика

...н аймагта шубуу үсхэбэрил-...убаторна станциин эмхид-...үеһөө хойшо Кяхтын болон ... аймагай колхозуудта, сов-...лээд олон тахяа, галуу, ну-... дальбараанууд үгтэһэн ...үсэбтэ долоон жэлэй түрүү-...һээ эхилжэ, орон дотороо ...ндэгэ улам элбэг дэлбэгээр ...эн партиин XXI съездын ... асари ехэ зорилгонуудые ...эн, тус станциинхид харьяата ...дтаа дальбараа бүри олоор ... үгэдэг болохын түлөө тэм-...на.

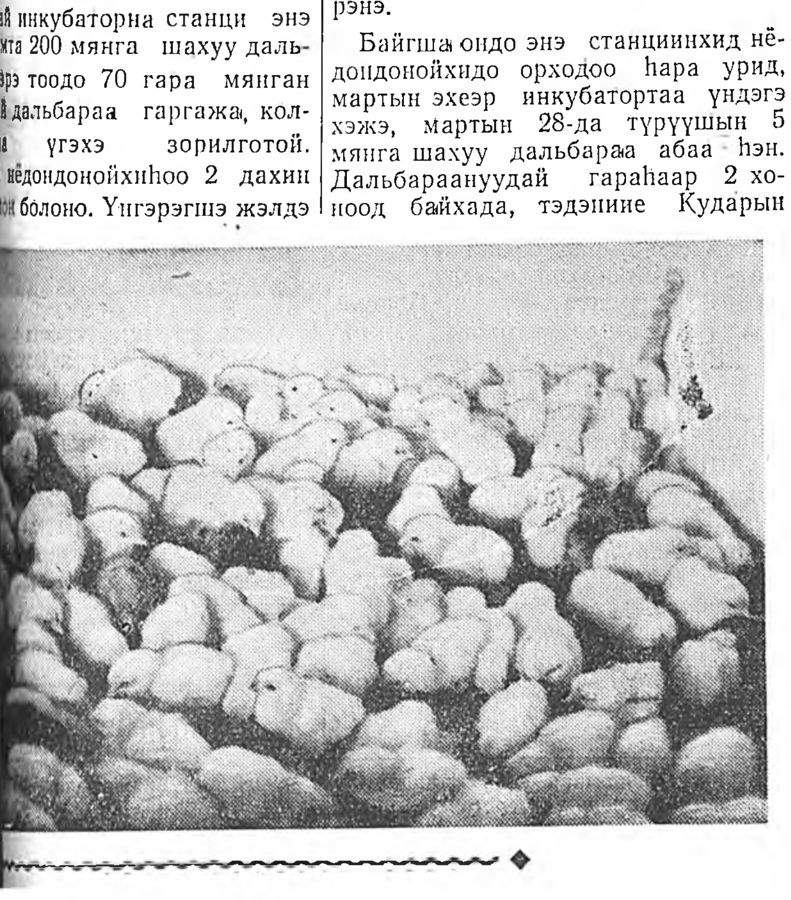
...ай инкубаторна станци энэ ...мта 200 мянга шахуу даль-...эрэ тоодо 70 гара мянган ...й дальбараа гаргажа, кол-...а үгэхэ зорилготой. ... нёдондонойхиһоо 2 дахин ... болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ өөһэдынгөө арга боломжые үшөөл хүсэд хэрэглэжэ шадаагүй һэмди. Юуб гэхэдэ, зарим колхозууд сохом дальбараа болохоор һайн шанартай үндэгөөр станциие таһалгаряагүй хангажа шадаагүй, гадна зарим ушарта артельнүүд гаргагдаһан дальбараануудые хаһа сагтань абажа үгэнгүй, манда һаад ушаруулдаг байгаа. Энэ жэлдэ бүхы дутагдалнуудаа усадхажа, табиһан зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө тэмсэнэбди,—гэжэ станциин директор нүхэр А. Полуянова хөөрэнэ.

Байгша ондо энэ станциинхид нёдондонойхидо орходоо һара урид, мартын эхеэр инкубатортаа үндэгэ хэжэ, мартын 28-да түрүүшын 5 мянга шахуу дальбараа абаа һэн. Дальбараануудай гараһаар 2 хоноод байхада, тэдэниие Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозойхид худалдажа абаад, бултынь нэгэшье гарзагүйгөөр дэгжээжэ байна. Тус артель энэ жэлдэ бүхыдөө 8 мянган тахяагай дальбараа инкубаторһаа абаха юм.

Тэрэшэлэн мүнөө инкубаторта 3000 гаран нугаһанай үндэгэн хэгдэнхэй, тэдэнһээ апрелиин 16-һаа дальбараанууд гаража эхилхэ байна. Гараха дальбараануудай олонхиинь Куйбышевай нэрэмжэтэ колхоз (Кудара) худалдажа абахаар хараална. Нёдондо эндэхид тус станциһаа 7 мянган толгой нугаһанай дальбараа абаад, бултыень шахуу дэгжээгээ. Гадна энэ артель байгша ондо эхэ нугаһан бүриһөө 12 үндэгэ абанхай. Тиихэдэ мүнөө жэлдэ станциһаа Кяхтын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз—17 мянга, Кударын Куйбышевай, Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Путь к коммунизму», «Дружба» колхозууд 15—15 мянган дальбараа худалдажа абаха юм.

Станциин бүхы хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд өөһэдынгөө харюусалгатай зорилго эрхимээр дүүргэхын түлөө тэмсэжэ, ажал хүдэлмэридөө горьтой амжалта туйлана. Жэшээлбэл, инкубаторай операторнууд нүхэд А. Максимова, А. Багинова, Ц. Пыжьянова, ахалагша оператор нүхэр Ф. Верхушина гэгшэд нэгэшье үндэгэ гутаангүй, дальбараа болгожо гаргахын тула ехээр оролдоно.

Гадна эндэхид мүнөө жэлдэ хамта 4 мянган тахяа, нугаһанай дальбараа өөһэдынгөө хүсөөр тэжээжэ, намар гүрэндөө 20 центнер эрхим шанартай шубуунай мяха тушааха, худалдахаар шиидэнхэй.

Зураг дээрэ: һаяхан гараһан дальбараанууд.

А. Анисимов.

Техническэ харууһые шэнэ гуримаар хэдэг болохо

Һүүлэй жэлнүүдтэ РТС, совхозуудай заһабарилгын хэрэгсэлнүүдээр һайса хангагдаһые, мүн механизаторнуудай мэргэжэл ехэтэй боложо байһыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерство хараадаа абаад, трактор, машинын техническэ харууһые урданайхидаа орходоо түргэнөөр, һайн шанартайгаар хэжэ байха шэнэ гурим тогтоогоо. Энээнһээ урда тээ 1953 ондо машина, тракторые зүбөөр ашаглажа байха 5 янзын техническэ харууһа тогтоогдоо һэн. Тэрэнэй 1-ниинь халаан бүридэ, нүгөөдэ 4-ниинь үе үе болоод хэгдэжэ байхаар заагдаһан юм. Иимэ гуримаар трактор, машинануудые харууһалхада зүбөөр ашаглагдадаг байгаа гэжэ үнгэрһэн табан жэлэй дүн харуулаа.

Зүгөөр республикымнай колхоз, совхозуудта машина, техникые харууһалгада усадхагдаагүй дутагдалнууд олон байһаар.

Машина, тракторые һара бүри, мүн үе үе болоод шалгажа байха хүдэлмэри саг болзортоо хэгдэнэгүй, хэгдэхэдээшье шанар муутайгаар үнгэргэгдэнэ. Техническэ харууһа хэжэ байха үедэ элирүүлэгдэһэн дутагдалнууд гүйсэд усадхагданагүй.

Колхоз, совхозууд машина, техникэеэ заһабарилха, хадагалха гаражуудые тон удаанаар барина. Зарим газарта гараж барижа үшөө эхилээдүй байһаар. Тиимэһээ машина, техникэ газаа заһабарилха ушар хаа хаанагүй үзэгдэнэ. Тиихэлээрээ зарим шухала частьнуудые һайса заһабарилангүй, угаангүй, аршангүй тракторнуудта табиха ушар олон газарта үзэгдөө. Гадна, техническэ харууһа хэхэ зэр зэмсэгүүдээр колхоз, совхозууд гүйсэд хангагдаагүй байһаар. Тиимэһээнь механизаторнууд нарин детальнуудые заһабарилхадаа зэр зэмсэггүйдөө шалтаад, сабшуур болон балта хэрэглэдэг. Тиихэдээ тэдэнэр олон детальнуудаа эбдэнэ, шанар муутайгаар заһабарилна.

Машина, тракторнууд техническэ харууһанда ороходоо удаан саг соо байлгагдажа, заһабаридань хэмгүй ехэ хүсэ, зөөри гаргашалагдана. Энээнһээ боложо тарилгые агротехническэ саг болзортонь үнгэргэхэ хүдэлмэри һаатуулагдана. Тарилгые унжагай нобшоор хэхэдэ биратай ургаса хуряагдадаггүйнь мэдээжэ ха юм.

Нёдондо жэл Зэдын аймагай Үшөөтэйн РТС-эй хангадаг эндэхи Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо «ДТ-54» маркын 3 трактор миин талада задалагдаа һэн. Энээнһээ боложо хэдэн частьнуудынь жэбэржэ муудашаһан юм. Тиихэдэ эндэхи Чапаевай нэрэмжэтэ колхоздо заһабарилагдаһан «ДТ-54» тракторые шалгажа үзэхэдэ картер соохи тоһониинь һэлгэгдээгүй зандаа байгаа. Гадна Сэлэнгын Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнуудай трактор, машинануудаа шанаргүйгөөр заһабарилаад байһаниинь элирүүлэгдээ. Эдэ мэтын дутагдалнуудые дурдаха болоо һаа, яһала олон байха.

Теэд машина, техникэ юундэ муугаар заһабарилагданаб, ямар шалтагаанһаа техническэ харууһань шанаргүйгөөр хэгдэнэб?

Нэн түрүүн колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон механизаторнууд машина, техникынгээ ёһотой эзэниинь болоодүй, тэдэнээ һайнаар, зүбөөр ашаглахын хойноһоо мүртэйгөөр оролдоногүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хоёрдохёор, тракторнуудай хэһэн хүдэлмэри нарийнаар тоологдоногүй, техническэ харууһанда орохо саг болзорынь алдагдана. «Тракторнуудай хүдэлөөл хадань хамаагүй, ямаршье сагта ашаглаха ёһотойбди. Ходол техническэ харууһа хэжэ, тракторнуудые хэдэн үдэрөөр миин байлгажа байһанай хэрэг юуб» гэжэ буруу ойлгодог хүтэлбэрилэгшэд үшөөл бии байһаар. Тиимэ хүтэлбэрилэгшэдтэй колхоз, совхозуудта трактор, машинанууд һандаржа, бутартараа хүдэлгэгдэнэ. Илангаяа Заиграйн, Зэдын болон бусад аймагуудта иимэ ушар үзэгдэнэ.

Дээрэ дурсагдаһан дутагдалнуудые усадхахын тула байгша онһоо трактор, машинануудай техническэ харууһые шэнэ гуримаар хэжэ эхилхэ гэжэ шиидхэгдэбэ. Шэнэ гуримай ёһоор машина, техникын техническэ харууһые, түлишын хэды шэнээнээр галдагдаһые харалсан хэдэг болохо юм. Юуб гэхэдэ, тракторнууд миин ябахадаа, эрьесэнүүдые хэхэдээ, мүн участогһаа участогта ошоходоо ходол ашаглагдажа байдаг гээшэ. Теэд энэ хүдэлмэринь мүнөө тоологдоногүй. Харин жэл соо хэды шэнээн газар хахалааб, тэды шэнээн хүдэлмэри хээб гэжэл тоологдоно. Тракторай хүдэлмэриие иигэжэ элирүүлхэдэ тон буруу байна.

Тракторай хүдэлсые түлишэ галдаһаарнь элирүүлхэдэ тон таарамжатай байһаниинь оронοймнай түрүү МТС, РТС, колхоз, совхозуудай дүй дүршэлһөө харагдаа. Жэшээлхэдэ, Белгородско областиин Щебекинскэ МТС-эй механизаторнууд 6 жэл соо тракторнуудайнгаа хүдэлмэриие түлишэ галдаһаарнь элирүүлжэ байгаа. Тиихэдээ трактор, машинануудайнгаа заһабариие, мүн техническэ харууһые саг болзортонь, тон зүбөөр хэдэг болоо юм. МТС-эй тракторист нүхэр Мишнеев халаанайнгаа нүхэртэй хамта «ДТ-54» трактораар 1953 ондо 2700 гектар зөөлэн хахалалга хэһэн байна. Теэд тэрэ тракторынь саг болзортоо техническэ харууһанда орожо байһан хадаа 3 жэл соо заһабарида ороогүй һэн. Тиигэжэ Шебекинскэ МТС-эйхид заһабарида гаргашалха мүнгэ зөөрээ 1953 ондо—12 мянган, 1954 ондо—64 мянган, 1955 ондо—40 мянган түхэригөөр алмаһан байгаа.

Тракторнуудай хүдэлмэриие түлишэ галдаһаарнь элирүүлжэ, заһабарида болон техническэ харууһанда орохо саг болзорыень тогтоодог гуримтай болохо гээшэ иимэ ашатай юм.

Тракторнуудые түлишөөр хангажа байха хэрэгые гуримшуулхын тула Хүдөө ажахын министерство тусхай талонно гурим байгуулаа. Тэрэ гуримай ёһоор тракторнууд хүдэлгэгдэжэ эхилхынгээ урид тусхай дэбтэрхэнүүдээр хангагдаха юм. Тэрэ дэбтэрынь ээлжээтэ техническэ харууһанай болотор тракторнуудые түлишөөр хангажа байха талонуудһаа бүридэнэ. Талонуудай дэбтэр РТС, колхоз, совхозуудай бухгалтераар дамжуулагдан тракторна бригадын бригадирта барюулагдажа, тон шухала документнүүдтэй хамта хадагалагдажа байха зэргэтэй. Зүгөөр тэдэ дэбтэрнүүдэй бригадирнуудта үгтэхынь урид тэндэнь колхоз, совхозуудай болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй, главна инженернүүдэй гар гарбигдаһан байха зэргэтэй. Бригадирнууд абаһан талонуудаа ээлжээтэ техническэ харууһанай болотор хэрэглэхыень ахалагша трактористнуудтаа барюулха юм. Трактористын талонуудаа дууһахатайнь хамта тэдэнэрые түлишөөр хангахаяа болижо, тракторынь техническэ харууһанда табигдаха зэргэтэй. Тиигээд техническэ харууһын хэгдэжэ дүүрэхэтэй хамта талонуудай шэнэ дэбтэр трактористнуудта үгтэхэ. Зүгөөр тракторай хүдэлмэриин тоо бүридхэгшэд трактористнуудтаа түлишэ үгэхэдөө имагтал талонуудые баримталан үгэжэ байха ёһотой.

Хэрбээ 2-дохи, 3-дахи техническэ харууһанда табигдаха тракторай шалгалтын үедэ һайнаар хүдэлжэ байгаа һаань, заһабаригүйгөөр саашадань хүдэлгэхын тула, РТС, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мүн инженернүүдэй зүбшөөлөөр нэмэлтэ талонууд үгтэдэг байха юм. Үнгэргэгдэһэн техническэ харууһанай шанарыень механигууд шалгаад, механизаторнуудайнгаа хэһэн ажалайнь дүнгые хиналтын талон дээрэ тэмдэглээд, бухгалтеридээ үгэжэ байха юм. Бухгалтери тэрэ мэдээнһээнь механизаторнуудай хэһэн ажалые элирүүлжэ, түлөөһыень үгэдэг гуримтай болохо.

Мүнөө машина, техникэтэй болоһон колхоз, совхозуудта техническэ харууһанай иимэ гурим тогтоохоо ехэл таарамжатай. Илангаяа заһабариин хэрэгсэлээр дуталдажа, 4-дэхи техническэ харууһаяа РТС-үүдтэ хэдэг колхозуудта иимэ гуримые эгээл түрүүн байгуулжа эхилхыень дурадхаха хэрэгтэй.

Шэнэ гуримаар тракторнуудайнгаа техническэ харууһые хэдэг болоходоо колхоз, совхозуудай механизаторнууд бии байгаа дутагдалнуудаа дары сагтань усадхаха аргатай болохо бшуу. Тракторнуудые газаа заһабарилха ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ саг тулаа.

Мүнөө хабарайнгаа тарилгые түлэг дундань ябуулхаяа байһан республикымнай олохон колхоз, совхозуудта тракторнуудай техническэ харууһа үнгэргэхэ түсэбүүд үшөө табигдаагүй, лимитнэ дэбтэрнүүд үгы байһаар, запчастьнууд болон заһабарилгын хэрэгсэлнүүд олоороо хаягдана, үригдэнэ. Тиихэдэ энэ жэл техническэ харууһа хэһэн трактористнуудта ажалайнь түлөөһэн үгтөөгүй байһаар. Илангаяа Яруунын болон бусад аймагуудта дурсагдаһан дутагдалнууд үзэгдэнэ.

Тэрэшэлэн олонхи РТС-үүдэй дэргэдэхи гүрэнэй хиналтын инспекци һулаар хүдэлнэ. Инспекторнууд техникые муугаар хадагалжа, техническэ харууһые шанаргүйгөөр үнгэргэжэ байһан хүтэлбэрилэгшэдтэй, механизаторнуудтай эрид шууд тэмсэнэгүй.

Долоон жэлэй түрүүшын тарилгые хаһа сагтань, амжалтатайгаар үнгэргэхын тула гүрэнэй хиналтын инспекторнууд ажал хүдэлмэрээ дары сагтань һайжаруулжа, трактор, машинануудые зүбөөр, наринаар ашаглалгада өөһэдынгөө хубитые гүйсэд оруулалсаха байһаниинь дамжаггүй. Тэдэнэр тракторнуудай техническэ харууһые имагтал шэнэ гуримай ёһоор үнгэргэдэг болохыень РТС, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ табижа байха болоно.

Р. Зельманович,
Хүдөө ажахын министерствын ахалагша инженер.

Ном наймаалдаг нүүдэл автолавка

«Ном үзөөгүй һаа, эрдэмдэ һурахагүйш, эрдэмдэ һураагүй һаа, коммунизм байгуулхагүйш» гэһэн агууехэ Ленин багшын үгэнүүдые кузов дээрээ аржытар бэшэһэн автомашина Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой түб тосхондо шууяса ерээд тогтошобо. Удангүй «ном наймаатай ерээбди, орожо харахыетнай уринабди» гээд, машина дээрэхи микрофонһоо соносхогдобо. Хараһаар байтарнай хэдэн олон хүнүүд тус машиные тойрожо, элдэб номуудаар һонирхожо захалба. Улаан шарайтай нэгэ хүбүүн тэдэниие халуунаар угтажа, арад зониие коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ номой удхашанар тухай тобшохоноор хөөрэлдөө хэбэ. Һүүлээрнь сугларагшадта хэрэгтэй номуудые худалдажа абахыень дурадхана.

Энэмнай Буркоопсоюзай ном наймаалдаг нүүдэл автолавкые даагша Лев Александрович Стрежнев гээшэ. Энэ үдэр дурсагдаһан колхоздо 500 зуугаад түхэригэй ном худалдаба. Илангаяа Бурядай уран зохёолшодой, жэшээлхэдэ, Хоца Намсараевай «Үүрэй толон», Жамсо Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн тала» болон бусад олон бурят номууд тараагдаба. Мүн хүдөө ажахын темэ дээрээ бэшэгдэһэн номуудые хүн зон олоор абаа.—Номуудые хүн зон ехэ һонирхон уншадаг болоо. Би өөрөө ямар нютагта, ямар номууд ехээр хэрэглэгдэнэб гэжэ ходо ажаглажа ябадагби, —гэжэ нүхэр Стрежнев хэлэнэ. —Теэд ном худалдалга үшөөл муугаар эмхидхэгдэнэ. Иимэ автолавкые республикын зүг бүри, холын гүүртэ, фермэ, отарануудта ходо эльгээжэ байбал һайн байгаа.

—Саашадаа өөрынгөө хүдэлмэридэ эдэбхитэдые олоор хабаадуулха хүсэлэнтэйб. Энэ хэрэгтэ соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдые, дунда һургуулиин һурагшадые, почто зөөгшэдые элсүүлхэдэ һайн байна. Зарим газарнуудта наймаалагшагүй киоск ойр зуура нээгээд туршанаб. Энэмни минии хүдэлмэридэ ехэ түлхисэ боложо үгэнэ, саашадаа энээниие улам үргэлжэлүүлхэ байнаб,—гэжэ Лев Александрович хөөрэнэ.

И. Очорон.

Зураг дээрэ: Л. А. Стрежнев Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой түб тосхондо автолавкаһаа ажалшадта ном худалдажа байна.

☆ ☆

Ород драмын театр Э. Раннедэй «Блудный сын» гэжэ шэнээр бэлдэгдэһэн зүжэг апрелиин 11-дэ харуулба. БурАССР-эй арадай артист В. С. Гусев, БурАССР-эй габьяата артистнууд Р. С. Бенская, Б. Т. Красиков, артистнууд И. М. Панкова, А. П. Охлопков гэгшэд энэ зүжэгтэ хабаадалсана.

Республикын габьяата артист Б. Т. Красиков зүжэгые табиһан, БурАССР-эй габьяата ажал-ябуулагша Н. А. Быстров гоёон шэмэглэһэн байна.

Зураг дээрэ: зүжэгэй нэгэ үзэгдэл.

Г. Ф. Стефанескугай фото.

☆ ☆

Хабарай кросс

«Динамын» спортсменүүд жэл бүхэндэ хабарай кросс үнгэргэдэг заншалтай юм. Энээгээр зунай спортивна сезон нээгдэдэг байна.

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр заншалта кросс үнгэргэгдэбэ. Тэрээндэ хамта 140 спортсмен хабаадалсаба. Кроссто хабаадагшад километр хахад зайе, хаалта бэрхэшээлнүүдые дабан гаталжа урилдаагаа.

Старт дээрэ түрүүлэн гарагшадай дунда бүлгэмэй хурдан урилдааша Кандаков хүрэһөөр түрүүлжэ, урдаа хэниишье оруулаагүй. Тиигэжэ шабга дээрэ 4 минута 32 секунда соо гүйжэ ерээ. Удаадахи ээлжээндэ урилдаагшадай дунда тэрэниие хүсэжэ гүйһэн нэгэшье хүн байгаагүй. Тэрэнэй удаа Каспирович 4 минута 54 секунда соо гүйжэ ерэһэн байна.

Г. Рютин.

Сагай уларил

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, республика доторнай мүнөөдэр сэлмэн, бүрхэн байха. Баруун хойноһоо һулаханаар һалхилха. Улан-Удэ городто температура 5—7 градус дулаан байха.

Апрелиин 17—18-да зарим газарта багахан саһан орохо. Һулахан һалхин баруун хойноһоо үлеэхэ, һүнинь хүйтэн, үдэрынь дулаан байха.

ХИЛЫН СААНАҺАА

КПСС-эй XXI съездын материалнуудые Корейн ажалшад шудална

ПХЕНЬЯН, апрелиин 14. (ТАСС). Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин түүхэтэ XXI съездын документнүүдтэй Корейн ажалшадые танилсуулхын тулада Корейн Ажалай партиин Центральна Комитет эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри хээ. Ажалшадта зорюулагдажа лекци, элидхэлнүүд хэгдэнэ, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ.

«СССР-эй арадай ажахые 1959—1965 онуудта хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые Корейн Ажалай партиин хэблэл ном болгожо, олон тиражтайгаар барлан гаргаа. КПСС-эй XXI съездын шухала шухала документнүүдэй суглуулбари 7 мянган хэһэг тиражтайгаар хэблэгдэһэн байна.

Совет артистнуудай концертнүүд ехээр һонирхогдоно

ПРАГА, апрелиин 14. (ТАСС). РСФСР-эй габьяата артистка Нина Дорлиак Острава городто концерт харуулаа. Совет артистка Шубертын, Мусоргскиин, Дебюссиин дуунуудые дуулаа. РСФСР-эй арадай артист Святослав Рихтер дуу дуулалгын үедэ хүгжэмдэлсэһэн байна.

Концерт тон ехээр һонирхогдоо гэжэ Чехословакиин телеграфна агентство мэдээсэнэ.

Банчен-эрдэни Пекин ерэбэ

ПЕКИН, апрелиин 14. (ТАСС). Бүхы Хитадай арадай түлөөлэгшэдэй хоёрдохи зарлалай суглаанай нэгэдэхи сессидэ хабаадахын тулада ВСНП-гэй депутат, Түбэдэй автономно район байгуулха талаар бэлэдхэл хэхэ комитедэй түрүүлэгшын уялгые дүүргэгшэ банчен-эрдэни мүнөөдэр Пекин ерээ.

Дебрегэй Лондондо хэһэн хэлсээн дүүрэбэ

ЛОНДОН, апрелиин 14. (ТАСС). Франциин премьер-министр Мишель Дебре энэ үдэшэ Лондонһоо бусаа. Англиин правительствые толгойлогшо Гарольд Макмиллантай тэрэ хоёр үдэрэй турша соо хэлсээ хэһэн байна.

Хоёр талын түлөөлэгшэд журналистнуудта мэдүүлхэдээ, хэлсээн «ехэ туһатай байгаа» гэжэ хэлээд, «баруун оронуудай үмэнэ табигдажа байһан тон олон асуудалнуудые шиидхэхын тулада хоёр тала ехэ оролдолго гаргаа», «нэгэн адли политика ябуулдаг байха тухай үгэеэ ойлголсохые оролдоо» гэжэ мэдээсэһэн байна.

Эндэхи ажаглагшадай һанамжын ёһоор, эдэ мэдүүлгэнүүд хэлсээнэй һүүлээр ямаршье коммюникегэй толилогдоогүй байһые гэршэлэн харуулна. Тиимэһээ Европын хэдэн олон асуудалнуудаар хоёр правительствые толгойлогшонорой арсалдаагаа хүсэдөөр зайсуулһаниинь мэдэгдэнэгүй. Эдэ арсалдаанууд тухай баруун оронуудай хэблэл һүүлэй үедэ ехээр бэшэдэг байгаа бшуу.

Франци. Автобусуудай жолоошод болон кондукторнууд һаяхан Париж... хоногой турша соо забастовко хэжэ, салин хүлһэ дэшэлүүлхэ эрилтэ таби... Тиихэдэнь городой засаг баригшад сэрэгэй ашаанай машинануудые хүн шэрэхын тулада хэрэглэнэ. **Зураг дээрэ:** хүн зониие шэрэжэ ябаһан ашаанай машина харуулагдана.

Франс Прессэй...

Хитадай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахые США оролдоно

ПЕКИН, апрелиин 14. (ТАСС). Хитадай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахын тулада Түбэдтэхи үймөө даралгые хэрэглэхэеэ Холбоото Штадууд оролдоно гэжэ Синьхуа агентство дамжуулна.

Америкэһээ Азиин элдэб оронуудта байдаг дипломатическа түлөөлэгшэдэй, сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэдэй конференци Филиппиндэхи Багиодо мүнөөдэр нээгдэхэнь. Манилунһаа энэ конференцидэ ерэһэн США-гэй гүрэнэй секретариин орлогшо Диллон Түбэдтэхи байдал тухай асуудал конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ гэжэ апрелиин 13-да сэхэ мэдүүлһэн байха юм. Энэ конференци тухай мэдээсэхэдээ, Америкын агентствонүүд «Түбэдэй асуудал» гэдэгые Холбоото Штадуудай бэелүүлдэг «хүйтэн дайнай» политикатай ...

Хитадай дотоодын хэр... элитээр хамааралсахые ... мэдүүлгэнүүдые США-гэй ... ажал-ябуулагшад хэдэг бай... бээ Түбэдэй урбагшадай саана ондоо ороной газар... «правительство» байгуулаа... тэрэниие Холбоото Штадууд... хэ гэжэ найдажа байһан ... корреспондентнүүдтэ апрел... то мэдүүлгэ хэхэдээ демок... ска партиин хүтэлбэрил... нэгэн сенатор Мэнсфилд эл... һэн байха юм.

Шажанай талаар Хитадай... лүүлдэг политикые буд... хардаһан элидхэл США-гэй... тельство бэлэдхэжэ байна г... сошиэйтед Пресс агентств... дээсэлһээ эли болоһон бай...

Фидель Кастрын хэлэһэн үгэ

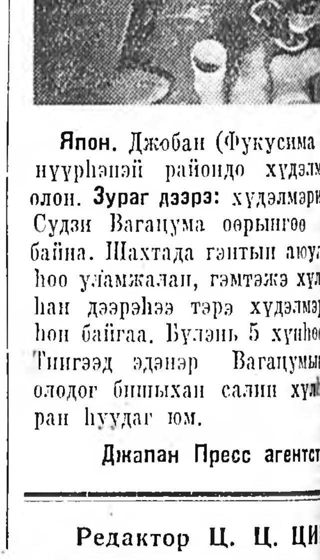
НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 14. (ТАСС). Камагуэй провинцидахи мал ажал эрхилдэг районой центртэ таряашадай ехэ митинг һаяхан боложо, тэрээн дээрэ Кубын премьер-министр Фидель Кастро үгэ хэлээ гээд, Юнайтед Пресс интернейшнл агентствын корреспондент Гаванаһаа дамжуулаа.

Кубын таряашадай үмэнэ табигдажа байһан гол асуудал—газаргүй таряашадта газар үгэхэ тухай асуудалда Ф. Кастро үгэ хэлэхэдээ тогтоһон байна. 26.800 акр талмай дээрэ барайгар ургуулха арадай кооператив байгуулһан ушар правительствын түсэблэжэ байһан хэмжээнүүдэй нэгэн болоно гэжэ Кастро мэдүүлээ. Шэнэ кооператив таряашадай 800 бүлын ажамидаран һууха юумэ үгэхэ юм. Правительство энэ кооперативта 21 трактор үгөө, 1 миллион песо түрэс... урьһалаа гэжэ Кастро хэлэ...

Кубадахи революцида... правительствода харша ... гүрдэлгэнүүдые США-гэй ... болон телеграфна агентств... хэжэл байһанда Ф. Кастро ... анхарал хандуулһан байна... дахи революциин дайсад ... юундэ эсэргүүсэнэб гэхэд... революци мүлжэлгэ дарлал... хэхэ гэһэн зорилготой байна... гэжэ Ф. Кастро онсолон тэ... Революци хадаа оронойнго... сүлөө болон нэрэ хүндые ... на гэжэ премьер-министр ... мэдүүлһэн байна. «Томо ка... зарса» байһан хадань ... шанга засагые империал... дэмжэдэг байгаа гэжэ тэрэ ... тэмдэглээ.

Алжиртахи дайн байлдаан

ПАРИЖ, апрелиин 14. (ТАСС). Берриан гэжэ һуурин газар шадар Алжирай патриодууд апрел... нэй һүни добтолго хээ гэж... жай газетэнүүд мэдээсэнэ... райхид Франциин колонизат... та ехэ хохидол ушаруулаа... журналь» газетын мэдэ... ёһоор, 15 миллион үлүүтэй ... гарза гай ушаруулагдаһан ...

Япон. Джобан (Фукусима пр... нүүрһэнэй районда хүдэлмэр... олон. **Зураг дээрэ:** хүдэлмэригүй... Судзи Вагацума өөрынгөө ... байна. Шахтада гэнтын аюулай ... һоо уламжалан, гэмтэжэ хүлөө... һан дээрэһээ тэрэ хүдэлмэригү... һон байгаа. Бүлэнь 5 хүнһөө б... Тиигээд эдэнэр Вагацумын ... олодог бишыхан салин хүлһ... ран һуудаг юм.

Джапан Пресс агентств...

Хүдэлмэришэдэй столоводо

Паровоз хабсардаг цехынхид (ПВЗ) шэнэ долоон жэлэй түрүүшын жэлые эршэтэ ажалаар эхилээ. Эдэнэр март һарынгаа даабариие үлүүлэн дүүргээд, түсэбһөө гадуур хоёр паровоз үгөө. Коммунистическэ ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэтэй болоһон Т. Д. Тиренинэй бригада эндэ хүдэлнэ. Мүн нүхэд А. Балуев, Д. Фефелов гэгшэдэй бригаданууд иимэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөндэ оронхой.

Энэ цехын хүдэлмэришэд урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулна.

Эхэ оронойнгоо баялигые улам арьбадхалсаха гэжэ шармайн оролдодог эдэ нүхэдэй эрилтые хангаха зорилгоор паровозо-вагонно заводто 3 столово бии нэрэтэй юм. Эдэнь гурбан ехэ цех соо байдаг. Котельнэ цехын дэргэдэхи столово бараг һайнаар хүдэлдэг гэжэ хэлсүүлдэг. Мүн шэрэм, булад шудхадаг хүндэ ажалтай цехүүдтэ халуун эдеэ абаашажа үгэдэг байна. Эдэ бүгэдэнь ехэ һайшаалтай. Саашадаа бүри һайжарһай гэжэ хүсэмөөр.

Столовонуудай трестын хүтэлбэрилэгшэдэй һанамжын ёһоор, 16-дахи столово һайнда тоотой ха. Теэд Бурядай гигантын олон мянган хүдэлмэришэдэй эрилтые ямараар ханганаб гэжэ хараа һаа, хүрэ хүрэһөөр нэгэ столовонь (кузнечнэ цехтэхинь) хаагдаһаар һара шахуу болоо. Заһабари «хэгдэжэл» байдаг. Кузнечнэ цехын начальник нүхэр Кузнецов заһабари унжагайруулһан зэмэтэй хүнүүдэй нэгэн юм ха. Энэ столовонь нээгдэхэдээшье хоёр-гурба һарын туршада тумэр замай училищиин һурагшанарые эдеэлүүлхэ түсэбтэй. Тиимэһээ бүри һая нааша хүдэлмэришэдэй эрилтэ хангахагүй һурагтай. Энэ үедэнь хүдэлмэришэдые эдеэгээр хангаха тухайда столовонуудай трест, заводой хүтэлбэрилэгшэд зохихо хэмжээ абаха зэргэтэй.

Паровоз хабсаралгын цехын хүдэлмэришэд хаба шадал мэдүүлэн хүдэлжэ байна. Уданшьегүй үдын забһарлалга боложо, хүн бүхэн өөрынгөө аяар эдеэлнэ. Олон хүдэлмэришэд цехынгээ дэргэдэхи столоводо ошоно. Эдээнтэй хамта тэндэ оролсобобди. Кассадашье, кухнидашье хүн зон олон. Тэндэ байһан хүдэлмэришэд:

— Үшөө мүнөөдэр бараг лэ,—гэлдэнэ.

—Үсэгэлдэр ушаргүй олон байгаа даа,—гээд нүгөөдэ зариман харюусана.

— Кузнечнэ цехын дэргэдэхи столовын хаалтатай байһан дээрэһээ эндэ улад иимэ олон,—гээд заводой столовонуудые даагша нүхэр Князева гомдоно. Энэнь нэгэ талаһаа зүйтэй. Тиигэбэшье энэ столово хангалтагүйгөөр хүдэлнэ гэжэ тэмдэглэмээр. Үдын забһарлалгын үедэ хүдэлмэришэдые үймүүлхэгүйн тула ажалладаг газартань ошожо, талон үдэр үдэрөөр худалдаа һаа, һүүлдэ һайн байха һэн.

—Амтатайгаар буйлуулан бэлэдхэһэн олон янзын эдеэн байхадаа һайн лэ юм бээзэ. Теэд манайхи дан олон янзын болоно. Жэшээнь, 3—4 ондоо шүлэ байдаг. Хоёрдохи блюдэ бүри 6—7 янзын байдаг,—гэжэ цехын начальник нүхэр Краснов хэлэнэ. Абаад үзээбди. Шанаһан макарон лапша хоёр ямар илгаатай байна гээшэб. Үгышье һаа—шараһан мяхан гуляш хоёрые абаад үзэгты. Эдэ бүгэдэ ами аминдаа бэлэдхээтэй байна. Эдэ бүхэниие табагта хэжэ үгэтэрнь угаа ехэ саг һалана бшуу. Энэ ажаглалтань зүбтэй байна. Юуб гэхэдэ, олон янзын нэрэтэй аад, үдэр бүри адли менютэй байнхаар—түргэ түргэнөөр һэлгүүлээд, үсөөншэг блюдэ амтатайгаар бэлэдхээ һаа, һураггүй һайн, ажалыншье бараг байха һэн.

Столовын зарим ажал оньһожоруулагдаагүй байхадаа, баһал ехэ саг һалана. Жэшээнь, амһарта угаалгада аяар 5 хүн хүдэлнэ. Талха худхаха, эдеэ шараха гэхэ зэргын хүдэлмэри барандаа гараар хэгдэдэг байһаар. Эдэ бүгэдэ столовын хүдэлмэрилэгшэдэй ехэ сагынь эзэлнэ бшуу.

Хүдэлмэришэдэй ажалайнь газарта пирожки худалдахатаяа хамта, хүдэлмэришэдтэ халуун кофе гү, али һү, үгышье һаа сахартай сай худалдаха аргатай аад, тиигэдэггүйнь гэмшэлтэй.

— Столоводо эдеэлхын аргагүй олон хүн байха, тэрээн худар ошолтогүй,—гэжэ зариман хэлээд, саарһан соо оройжо асарһан юумээ задалжа эдинэ. Домино наадаха гү, али биллиард сохихо дуратайшуулынь улаан булан тээшэ ошоно.

Юрэнхыдөө эндэхи хүдэлмэришэдэй эрилтые, илангаяа һайн шанартай, амтатай эдеэгээр хангаха талаар ехэ дутагдалнууд бии байна. Ниитын эдеэ хоолые һайжаруулха тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолой эрилтын ёһоор энэ столовын ажалаа шэнэдхэн табижа шадаагүй байһыень энэ жэшээ гэршэлнэ.

Д. Жугдурова.

Ном худалдалгые эрид һайжаруулая

Бурядай АССР-эй Культурын министерство, Буркоопсоюзай правлени номой худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска зүблөө зарлаа.

«КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүд, республика дотор ном худалдадаг хүдэлмэрилэгшэдэй зорилго» гэһэн элидхэл партиин обкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша К. Е. Маслов хэбэ. Удаань книготоргын директор А. Е. Соловьев, Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшын орлогшо А. А. Именохоев гэгшэд нэмэлтэ элидхэлнүүдые хэһэн байна.

Элидхэлнүүдэй һүүлээр үгэ хэлэлгэн боложо, республика дотороо ном наймаалалгын талаар зарим тэды амжалта туйлагдахынь хажуугаар сэхэхэн дутагдалнуудай бии байһаниинь элирүүлэгдэбэ. Ном наймаалагшад номуудые уншагшадта хүргэхэ гэжэ ехээр оролдодоггүй, ажалаа һайжаруулха шэнэ аргануудые бэдэрдэггүй, хуушанайхяараа, эдэбхи үүсхэлгүйгөөр хүдэлдэг байгаа.

— Курумканай аймпотребсоюз ном худалдаха түсэбөө 140 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Хэрбээ захилыемнай книготоргын хүсэд эльгээдэг байбалнь, бүришье һайнаар ажаллаха һэмди. Һарадаа 10 мянган түхэригэй ном худалдаха аргатай байтарнай, оройдоо 7—8 мянганай номууд эльгээгдэнэ,—гэжэ тэндэхи товаровед нүхэр Цыренова мэдүүлээ.—Номуудай үсөөнөөр эльгээгдэдэг дээрэһээ худалдан абагшадай эрилтые гүйсэд хангажа шаданагүйбди. Магазинуудтамнай оройдоо 40 мянган түхэригэй ном мүнөө дээрээ бии.

Книготоргын база, складуудай хүдэлмэриие нүхэр Цыренова шангаар шүүмжэлээ. Тэндэхи хүдэлмэрилэгшэд ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг, номуудые фактураһаань дутуугаар эльгээдэг гэбэ.

Искусство, литературын декадые угтуулан, Бурядай номой хэблэл һүүлэй үедэ нютагай уран зохёолшодой олохон ном хэблэн гаргаа. Гэхэ зуура, бурят уран зохёолшодой гурбахан янзын ном Курумкандамнай хүрэжэ ошоо. Р. Белоглазовагай «Дүүргэгдээгүй гар бэшэг» гэжэ номые 200 хэһэг захиһамнай, 30 хэһэг эльгээгээ. В. Штеренбергын «Тэрэнэй нүхэд» гэжэ ном олоор захиһан аад, нэгыешье абаагүйбди.

Нёдондо аймагтамнай номой һара соносхогдоод, ном худалдалгын түсэб 200 процент дүүргэгдэһэн байгаа. Буркоопсоюз тиихэдэ шалгарагшадые шагнахабди гэһэн аад, мүнөө хүрэтэр хэлэһэндээ хүрэнэгүй. Иигэжэ байха болоо һаа, ажалаа яажа һайжаруулхабибди,—гээд нүхэр Цыренова үгэеэ дүүргэбэ.

Кабанскын номой магазиниие даагша нүхэр Сахно Цыреновагай хэлээшые дэмжэхэ зуураа, иигэжэ хэлэбэ:

— Трактор, машина, радио, электротехникэ шудалхада, эсхэлгэ, оёлгоор хэрэгтэй болохо номуудые хүнүүд ходо һурагшалдаг агша. Теэд хэды захиба, бэшэбэшье, книготорг эльгээнэгүй.

— Республика дотор ном худалдалга юрэнхыдөө муу бэшэ гэһэншүүгээр нүхэр Соловьев элидхэлдээ тэмдэглээ. Теэд бодото байдалыень хараад үзэхэдэ, тон хангалтагүй байна,—гээд Уран зохёолшодой союзай правлениин харюусалгата секретарь нүхэр Дамдинжапов үгэеэ эхилбэ.—Бурят ном абанагүй гэһэн шалтагаанаар городой склад, базануудта олон зуу мянган түхэригэй ном галдагдана. Курумканда, мүн бусад аймагуудта бурят номуудай дуталдажа байхада, иимэ худал хуурмаг баримтаар тэрэниие галдагшад гэмтэ хэрэг хэнэ бэшэ гү?

Хүдөө нютагта ном наймаалалгые һайжаруулхын тула магазин бүхэндэ номой таһагуудые бии болгоод, тэндэ оролдосотой бэрхэ наймаалагшадые табиха, элдэб номуудаар саг үргэлжэ хангажа байха шухала,—гээд нүхэр Дамдинжапов үгэеэ түгэсхөө.

—Арад зомнай үндэһэн хэлэн дээрээ хэблэгдэһэн зохёолнуудта дуратай, ходо һонирхожо, уншажа байдаг. Имагтал ном наймаалагшадай гэмээр тэдээндэ бурят номууд хүргэгдэнэгүй,—гэжэ поэт Данри Хилтухин мэдүүлбэ.

—Книготоргын хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхи, үүсхэлгүйгөөр ажалладагһаа боложо, бурят номууд оройдоо мянган хэһэгээр хэблэгдэнэ. Тиигээд энээнээшье худалдажа шаданагүй,—гэжэ нүхэр Хилтухин үргэлжэлүүлбэ.—Дээрэ хэлэһэнэй жэшээ болгожо хэдэн баримта дурдахамни. Хоёр жэлэй саана хэдэн бурят уран зохёолшод Хориин, Яруунын аймагуудаар уншагшадтаяа уулзажа, арба гаран хоногто ябахадаа 10 мянган түхэригтэ бурят номуудые тарааһан байнабди. Зэдын аймагай «Коммунизм» колхоздо хэдэн залуу уран зохёолшод һаяшаг ошоходоо 750 түхэригэй ном абаашаһаниинь бүгэдэндэ хүртэнгүй дууһашоо.

Ном наймаалха хэрэгтэ уран зохёолшодой ехэ үүргэ дүүргэхэ байһаниинь элитэ. Номой киоск машина дээрэ тодхоод, хэдэн уран зохёолшодтой хамта аймагуудта гаргабал яанаб? Иимэ хэмжээ-ябуулгые Уран зохёолшодой союзшье дэмжэхэ байгаа. Гэбэшье книготоргын директор нүхэр Соловьев эдэ бүгэдэндэ анхарал хандуулангүй, кабинет сооһоо газаашаа бултайнгүй һуужа байна,—гээд Хилтухин үгэеэ дүүргэбэ.

—Бурядай номой хэблэлэй гаргаһан номуудай муугаар тарадагай нүгөөдэ шалтагаан юуб гэхэдэ, тэдэниие гоё һайханаар шэмэглэлгэдэ анхарал табигданагүй. Гадарнь хайша хэрэгээр гоёогдоно, шанаргүй саарһан дээрэ барлагдана. Жэшээлхэдэ, «Байгалай толон» журналай гадарые гоёобол захигшадай тоо хараа байса олошорхо һэн,—гэжэ союзпечатиин Кяхтын конторын хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Коренкова хэлэбэ.

Усть-Ордын бурят национальна округой ажалшадай үмэнэһөө зүблөөндэ хабаадагшадые поэт Ким Ильин амаршалаа.

—Манда бурят номуудые эльгээхыень нүхэр Соловьевто хэдэн дахин хандаһан байгаабди. Округ дотор номой худалдаа эрхилдэг эмхи зургаанууд аргаа ядахадаа намайе энэ асуудалаар эльгээгээ,—гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.—Бурядай номой хэблэлэй гаргаһан номууд республикадаа хүртэдэггүй, тиимэһээ Усть-Ордада, Агада эльгээгдэдэггүй гээд һанадаг һэмди. Харин книготоргын складуудта ябаһамни, номуудһаа олон юумэ үгы байба.

1-дэхи магазинай директор нүхэр Чебаков, тэндэхи ахалагша наймаалагша нүхэр Македонская гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, магазинайнгаа муугаар хүдэлһые мэдэрээд, харин ажалаа саашадань яажа һайжаруулха тухай мүртэй юумэ хэлээгүй.

Хүнүүдэй дуратай номоо шэлэн абахадань туһалхын тула прилавкагүй магазинуудые нээхэ шухала,—гээд Культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ нүхэр Козловская хэлэбэ. Коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргын түлөө тэмсэхээр наймаашантай магазинууд манай республикада бии. Энээн тухай бодомжолжо үзэмөөр.

Магазинууд дотор, трамвай болон автобусуудаар газетэ худалдалгые эмхидхэхэ, Бибколлекторэй хүдэлмэри эрид һайжаруулха, Улан-Удэдэ «Союзпечатиин» магазин нээхэ тушаа нүхэд Попова (Түнхэнэй хэлхээ холбооной конторо), Рябова (Горькиин нэрэмжэтэ туб библиотекэ), Разницын («Союзпечатиин» республикын конторо) гэгшэд тогтожо хэлэһэн байна. БурАССР-эй Культурын министрын орлогшо нүхэр Шадаров, городой 9-дэхи номой магазиниие даагша нүхэр Раднаев, Кяхтын номой магазиниие даагша нүхэр Будажапова болон бусад үгэ хэлээ.

Республикын номой худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй социалистическэ уялга зүблөөн дээрэ баталагдаа.

Редактор Ц. Ц. ЦИБ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни—34-05, экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35... культуры и быта—24-74, писем и рабселькоров —40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01016. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № ...